HET LAND VAN AALST

TIJDSCHRIFT VAN DE
HEEMKUNDIGE VERENIGING
« HET LAND VAN AALST »

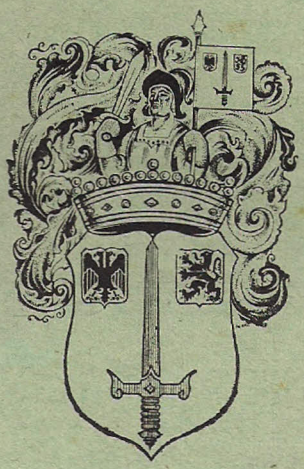

Jaargang II – 1950 Nr 3. – Juni

Onze Beschermraad

De Weledele Heer Gouverneur en de Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen;
Prof. Dr. Frans de Backer, leraar aan de universiteit te Gent, werkend lid der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde, Ukkel (uit Aalst);
Hoogeerwaarde Heer Kanunnik Albrecht de Beer, hoofdinspecteur van de bisschoppelijke colleges, Gent (uit Hofstade);
de heer volksvertegenwoordiger Albrecht van den Berghe, burgemeester van Nederboelare, voorzitter van het Christelijk Onderwijzersverbond (uit Smeerebbe-Vloerzegem);
de heer Michiel van den Bossche, Zottegem;
de heer Leopold Bosteels, nijveraar, Aalst;
Dr. Arthur Broekaert, geneesheer, letterkundige, Geraardsbergen;
Z.E.H. Hubert Buyle, algemeen bestuurder der Zwarte Zusters, letterkundige, Aalst;
de heer Leo van Cleemput, ere-inspecteur van het Lager Onderwijs, Aalst;
Z.E.H. Jozef Crombé, pastoor, Belsele (van Velzeke);
Hoogeerwaarde Pater Donatus, gewezen Generaal der Capucienen, Antwerpen (uit Welle);
de heer Edgard Durant, Ninove;
Hoogeerwaarde Heer Kanunnik Leonce Eeckhout, professor aan het Groot Seminarie, Gent (uit Sint-Maria-Oudenhove);
Dr. Hendrik van Gassen, atheneumleraar, Ninove;
de heer Robrecht de Graeve, inspecteur van het Lager Onderwijs, letterkundige, Gent (uit Woubrechtegem);
Dr. Frans d'Haese, ambtenaar, Geraardsbergen;
de heer Kamiel Huylebroeck, gemeentesekretaris, Gijzegem;
Dr. Siegfried de Laet, docent aan de universiteit te Gent;
de heer graaf Guy de Liedekerke, Petegem-Oudenaarde;
Dr. Jan Lindemans, werkend lid der Kon. Vl. Academie voor Taal- en Letterkunde, voorzitter van de Geschied- en Oudheidkundige Kring van Vlaams Brabant, Laken-Brussel;
Ir. Paul Lindemans, inspecteur van het Landbouwonderwijs, Opwijk;
Z.E.H. Aloïs de Maeyer, godsdienstleraar aan het atheneum, toneelkundige, Aalst;
Z.E.H. Richard de Moor, bestuurder van het Sint-Martenscollege, Aalst (uit Bavegem);
de heer Edgard van Oudenhove, notaris, senator, Denderhoutem;
Ir. Albrecht van Pottelberghe, lid der Bestendige Deputatie van Oost-Vlaanderen, aannemer, Erembodegem;
Z.E.H. Jozef de Potter, ere-legeraalmoezenier, Gent (uit Aalst);
†Z.E.H. Kanunnik Jozef Reynaert, pastoor-deken, Aalst;
Dr. Adhemar de Smet, prefekt van het atheneum, Antwerpen (uit Aalst);
Dr. Herman Uyttersprot, geaggregeerde van het Hoger Onderwijs, Aalst;
Hoogeerwaarde Heer Jozef Walters, ere-deken van Ninove, Gent.

Dirk Martens herdacht.

De sterfdatum van de eerste Belgische drukker staat vast, terwijl zijn geboortejaar slechts bij benadering is te bepalen.

Op 28 Mei 1934, vierhonderdste verjaardag van het overlijden, stelde de Vlaamse Toeristenbond er dan ook prijs op een bijzondere hulde te brengen aan de voet van het monument op de Grote Markt, te Aalst. Van enige andere herdenking tijdens dat jaar was in Martens' vaderstad geen sprake!

In tegenwoordigheid van de Z.E.H. deken, van de heer burgemeester en andere leden van het stadsbestuur, legde ondergetekende een grote krans eikenloof, met de Aalsterse kleuren getooid, aan het standbeeld neer en hield daarbij de volgende toespraak, die tot nog toe niet werd gepubliceerd en hier als een bescheiden groet aan de grote Aalstenaar moge gelden.

Op 28 Mei 1534 overleed in het Wilhelmietenklooster aan de Pontstraat, Meester-Drukker Dirk Martens, omringd door de diepe verering van al zijn stadsgenoten. Van deze bewonderende erkenning getuigt nog de schone grafsteen in de Sint-Martenskerk, met het ietwat grootsprakige inschrift, waaraan de strenge geschiedenis zelfs wat heeft moeten tornen. Doch waar de tijdgenoten de verdiensten van hun medeburger zo hoog waardeerden, past het, nietwaar, dat ook het nageslacht, nog beter in staat die te schatten, ze op een eeuwfeest als heden herdenke. Daarom heeft de Vlaamse Toeristenbond, die het als een ereplicht beschouwt voortdurend en overal Vlaanderens grootheid te eren en te dienen, deze eenvoudige hulde op touw gezet; daarom danken we uit ganser harte de wereldlijke en geestelijke overheden, die deze herdenking mogelijk hebben gemaakt en er zich gaarne bij hebben aangesloten.

We huldigen hier vandaag de beroemdste aller Aalstenaars onder een vijfvoudig opzicht: als invoerder van de boekdrukkunst in onze Zuidelijke Nederlanden, als kunstenaar en geleerde, als edel mens en trouwe Aalstenaar.

En vooreerst zijn hoofdverdienste, die onwrikbaar verheven staat boven de redetwisten der vakge-

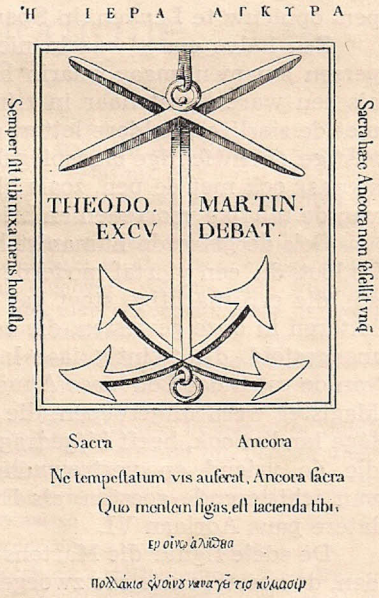

Het gewone drukkersmerk van Dirk Martens. Cl. V.T.B.

leerden : Dirk Martens heeft in 1473, in zijn geboortestad, het eerste boek gedrukt dat in het tegenwoordige België ooit is verschenen. 1473 : maar een goede dertig jaar na de eerste proeven van Gutenberg, geen tien jaar na Italië, drie jaar slechts nadat Duitsers te Parijs aan 't drukken waren gegaan, een paar jaren vóór Oxford en Londen. En dit mooie, sierlijke, van een reeds vaste techniek getuigende boekje is niet van de pers gekomen in het weelderige Brugge, dat nog schitterde in zijn laatste glorie, niet in het bedrijvige Antwerpen, dat reeds trots vooruitschreed naar zijn wereldroem, niet in het hoogintellektuële Leuven, waar sinds vijftig jaar een universiteit doceerde, maar wél in het kleine, stille Aalst, dat echter in deze eeuw de heerlijkste periode van zijn kultuurgeschiedenis beleefde, waar op hetzelfde ogenblik het sierlijke « gebiedhuizeke », een juweeltje van de laatgothiek, door een Aalstenaar werd gebouwd; waar enkele jaren later de grootse Sint-Martenskerk zou verrijzen; waar de Batensen, de Bocks, de van den Broecks verbleven, die een reeks hoogleraren aan Duitsland zouden schenken; waar de familie de Schrijver woonde, die aan het machtige Antwerpen twee vooraanstaande stadssekretarissen en aan het humanisme vier begaafde verspreiders zou bezorgen; waar weldra zou geboren worden dat universele kunstgenie, Pieter Coecke, dat de Nederlandse Renaissance zoveel glans zou bijzetten. Dirk Martens is hier dus niet verschenen als een verrassende meteoor, maar in het opbloeiende, in beschaving hoger dan ooit staande Aalst, was hij als de belichaming van de geestelijke strevingen van onze stad en van ons land.

En meer dan vijftig jaar is de Aalsterse drukker dat gebleven, een halve eeuw van rusteloze, immer stijgende, steeds volmaakter bedrijvigheid, te Aalst, te Antwerpen, te Leuven, weer te Antwerpen, opnieuw te Leuven, in Spanje en Italië misschien...

Een halve eeuw waarin niet alleen honderden boeken van zijn persen kwamen, maar waarin hij zich steeds gunstiger deed kennen als eén ware kunstenaar in zijn vak, de man van het schone boek, met de sierlijke, heldere letter, door hem meestal ontworpen, met de rustige, evenwichtige bladspiegel, met het voorname uitzicht; een kunstenaar ook met de pen, zoals blijkt uit de vlotte, klare, zuivere stijl van de talrijke voorreden en brieven bij zijn uitgaven...

Ook de geleerde humanist huldigen we in Dirk Martens, de polygloot, die een viertal moderne naast de drie klassieke talen beheerste, die een machtige stoot gaf aan de verspreiding van de Griekse letteren in onze gewesten, die een Hebreeuws woordenboek heeft samengesteld, die twintig jaar lang een verlichte dienaar is geweest van de roem der Leuvense Alma Mater, die door deze universiteit tot Magister werd uitgeroepen, die machtiger dan welke drukker onzer lage landen ook, heeft bijgedragen tot de triomf van het humanisme, die de vriend en vertrouweling was van beroemde tijdgenoten, van schitterende geesten, als Erasmus, Thomas Morus, Vivès en de latere paus Adriaan VI.

De edele figuur die Martens was, dient eveneens herdacht te worden, de noeste, rusteloze zwoeger tot in zijn hoge ouderdom, de duldzame man, die velerlei beproevingen als een wijsgeer doorstond, de trouwe vriend, de opgewekte, joviale, schalkse Vlaming. En hier her-

kennen we opnieuw de Aalstenaar uit één stuk die Martens immer is geweest.

Niet iemand welke toevallig hier geboren, zo spoedig mogelijk de vadergrond vergat, maar een trouwe zoon van Uwe stede, waar ouders en voorouders treffelijke poorters waren geweest, waar hij

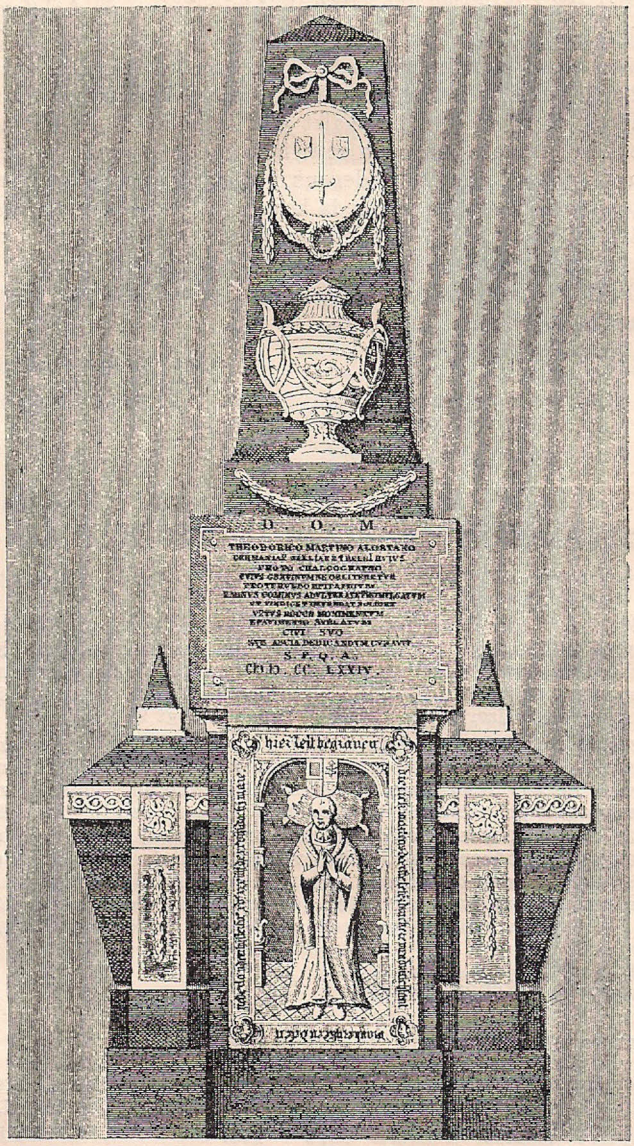

Mausolée de Martens

Het gedenkteken (1784) voor Dirk Martens in de hoofdkerk te Aalst. Het middenstuk onderaan is de grafsteen uit 1534.
Cl. V.T.B.

zijn jeugd had gesleten, zijn eerste drukproeven had bezorgd en enkele jaren zijn vak beoefend, waar hij, zelfs op hoge leeftijd, telken jare aan de kermisprocessie kwam deelnemen, waar hij zijn levensavond heeft willen doorbrengen en waar hij bij de leiders zijner jeugd, te midden zijner dierbare boeken, zalig is gestorven.

Een grote, schone Aalstenaar is het die we vandaag herdenken. Mogen de helaas te gauw verwelkte huldekrans en de Aalsterse kleuren, welke enige dagen dit standbeeld zullen sieren, niet alleen getuigen van een kortstondige, voorbijgaande herinnering. Mogen ze daarentegen wezen een zinnebeeld van onze blijvende dankbaarheid jegens Hem en al dezen die Aalst en Vlaanderen in het verleden groot hebben gemaakt; van een eeuwig-frisse geestdrift bij de Aalstenaars in de dienst van Vlaanderens beschaving; van ons verlangen om de goederen des geestes steeds boven het stoffelijke te verheffen en te plegen; van onze eendrachtige goede wil om, boven wat ons verdeelt, al onze krachten in te spannen tot de kultuurbloei, de kultuurfaam, de artistieke en wetenschappelijke uitstraling onzer oude, fiere stad!

AALST. *Jozef van Overstraeten.*

De Keizerlijke Arend op het Belfort te Aalst (1461)

In 1461 wordt aan Jacob Zeghers van Mechelen, « keteleere », 38 pond en 4 schellingen uitbetaald, omdat hij een koperen « aeren met twee hoofden », een tweekoppige arend dus, heeft gemaakt, « omme te stane boven up den priem van den beelfroote, drayende alsoot behoort ». We hebben hier blijkbaar met een windwijzer te doen. Het gewrocht weegt 95 pond.

Claus Polet moet daarenboven de arend « stofferen (versieren) metgaders den beckenen der kysercroone, den XIJ vorsten ende den XIJ priemen (pinnen?) die up de XIJ veynsteren (1) staen ». Dezelfde ambachtsman moet « de nieuwe serpentyne primeeren ». (2) Rase de Mol maakt een ijzeren spil, « eenen standaert », die vastgemaakt wordt aan de « mackelere », d.i. de rechtopstaande stijl, staande op de bovenste bebalking, waaromheen de spits wordt gebouwd. Op deze spil draait dan de « hose », waaraan de windwijzer met de arend en de keizerskroon is vastgemaakt. Het geleverde ijzerwerk weegt 13 stenen. Het kost 7 pond 16 schelling. De arend zelf kost 38 pond 4 schelling, de stoffering 60 pond.

[RA Brussel, Rekenhof, nr 31455, f° 73 r°].

---

(1) Betekenis onzeker. Bedoeld worden waarschijnlijk de openingen in de kroon zelf, waarin de beeldjes der zeven keurvorsten van het H. Roomse Rijk staan. Het getal XII is natuurlijk een verschrijving voor het getal VII.

(2) Betekenis niet duidelijk. Waarschijnlijk wordt hier de horizontale roede bedoeld, die de wind aanwijst, in de vorm van een « serpentine » of veldslang.

ANTWERPEN. **Jozef van Cleemput.**

Interessante voorbeelden van « karweien » in het 15e eeuwse Aalst

De middeleeuwse stad, met haar corporatief systeem en verreikend ingrijpen in het individuele leven harer burgers, kon nu en dan, in tijden van nood of wanneer de kosten voor bepaalde werken van algemeen nut soms te hoog opliepen, de poorters oproepen tot het verrichten van het zogenaamde « borchwerc » of de karwei. Op meer dan één plaats maken de Stadsrekeningen hier gewag van.

Dit gebeurde o.a. in 1469 voor werken aan de Mijlbeek.

In 1447 bevonden er zich in de Oude Dender verscheidene « geweren » of afdammingen, die waren aangebracht geworden met de bedoeling deze als visplaats in te richten. Daardoor was de Oude Dender « zeere verlant (verzand) ende te nieuten » geraakt, « dwater hadde verlooren zijnen gherechten loop », zodat men « nauwelike ghemalen coste in de moutmolene vander stede ». Een ander euvel was hierin gelegen, dat de stad aan deze zijde « zeere cranc was, mids datse dair niet ghemuert en es », met het gevolg « dat men met stocken ende glavien (lansen) dairover spranc » en dat de ballingen en ander vagantengespuis « bi nachte in de stede quamen alse hemlieden gheliefde », wat anders niet mogelijk ware geweest, gezien ze licht door de poortwachters waren herkend geworden. Ook waren de verzande gronden door de gelande eigenaars « tharen merssche gheleyt, ter grooter ontstarkenesse van der stede ».

Daarom besloten de schepenen de Oude Dender weer te laten « upgraven (uitdiepen), delven ende botten » (aarde wegruimen met de botte of draagkorf) en dit « na de bewijsinghe van den ouden gheveerten (loop) ». Daar de stad niet in staat was de kosten van dit werk te dragen, zo werd er bepaald, dat men al de ingezetenen van de stad en van het schependom « zoude disinieren ende dat uut elken huuse zoude comen warcken één persoon éénen dach, telken als zijnen tour ghevallen zoude ». Men mocht ook voor elke dag twee schellingen betalen en zich aldus door een andere « botwarker laten vervangen ». Sommigen « die arm ende qualic ghestaet » (bij machte) waren, betaalden min. De stadsrekening vermeldt de onkosten, die werden besteed aan het vervaardigen der botten. Deze waren van wijmen gemaakt. Er waren er 38. Aan de binnenzijde waren ze voorzien van 30 ellen « canivets », d.i. een grof uit hennep vervaardigd weefsel.

Er werden eveneens drie kleine eiken, drie kersebomen en één esboom aangekocht, om het water daarmede « af te scuttene ende vyngherlinghe (afdammingen) af te makene ».

Blijkens de rekening over 1447 op het Stadsarchief te Aalst, werd de uitgebaggerde aarde aan de stadszijde opgehoopt. De bedoeling was deze barm als fortificatie te laten dienen.

Reeds vroeger, in de Stadsrekening over het jaar 1421, werd achter de Smouttorre een verzanding vermeld, ten gevolge van een « gheweer », dat in de Dender was aangebracht geworden.

In 1453 gebeurde een ernstig onheil, toen de nieuwe spui in April, ten gevolge van de overvloedige regens doorbrak en wegspoelde, « daer groete vreese ende dangier in lach omme de gheheele stede, mids dat men daer mede verloos dwater ende tvloyen vander Dendren ende dat men in de watermolene niet malen en mochte... ».

Weer werd, bij hoogdringendheid, de gehele stad gemobiliseerd. Men moest zelfs werken « zondach ende mestdach ». Negen dagen lang werd door de « ghemeene insetene... met straten » gewerkt en de bot gedragen. Bier, kaas en brood werden hun bij het werk uitgedeeld.

De hierboven vermelde « borchwerken » lijken ons wel typische staaltjes te zijn van de hoogontwikkelde gemeenschapszin in de Middeleeuwse samenleving : « ten orbore van der stede ende van alle der ghemeente ».

[RA Brussel, Rekenhof, nr 31426 (a° 1421), 60 v°; nr 31447 (a° 1453), 67 r°; nr 31463 (a° 1469), 70 r°; nr 31441 (a° 1447), f° 65 r° en volg. SA Aalst : Reg. nr 24 (a° 1447)].

ANTWERPEN. **Jozef van Cleemput.**

FONS VAN DE MAELE,

de werkman-dichter.

III. Fons in zijn gezin.

Fons en Fieneke op hun trouwdag (1905).

Dertig jaar geworden, achtte Fons de tijd gekomen om een vrouwtje te zoeken. Hij zocht niet de eerste de beste, maar een eerlijk, stil en christelijk meisje en vond dit aan de andere kant der gemeente (Groenstraat, Hoek), wat jonger dan hij, Jozefien Van Vaerenbergh, een eenvoudig kantwerkstertje, net en zeer huishoudelijk.

Toen hij haar de eerste keer aansprak, zag hij zo wit als een hemd. Hun verdere samenkomsten werden geregeld met briefjes, die ze bij een kennis afgaven.

Op zekere Zondag toen Fons zijn verloofde, na de vesper, tot aan

haar huis vergezelde, ergerden zij een kongreganiste, lijk wij lezen in het gedicht, aanvankelijk getiteld : « Te biechten gaan » en dat nu heet :

VAN EEN KUSKEN EN EEN KWEZELKEN.

« *Hoort, vrienden, Zondag, in het groen,*
Ging ik een kleine wand'ling doen :
'k Heb aan mijn liefken, in de dreven,
Op rode wang een kus gegeven,
Wat jammerlijk niet kon geschiên,
Of 't had een kwezelke gezien !

Dit is algauw naar 't dorp gesneld,
En heeft eenieder daar verteld,
Wat ergernis ik had bedreven
— Te durven kussen in de dreven ! —
En dat alleen volmaakt berouw
Mij van mijn zonde zuivren zou !

Ja, Zondag zal ik biechten gaan,
Mijn zondenboeksken openslaan,
Maar 't wonnig kusjen uit de dreven
Staat in dit boek niet opgeschreven :
Zijn liefje kussen is geen kwaad,
Schoon dit een kwezelke versmaadt. » (IV, 87) (1)

Na een jaar verkeren zouden zij trouwen, tot spijt en wrevel ener kloosterzuster, die Fieneke veeleer tot de geestelijke staat geschikt achtte. Wij denken hier aan de woorden van Albertine Steenhoff-Smulders : « Ik heb dikwijls horen beweren, wanneer een meisje uitmuntte b.v. in huiselijke ziekenverpleging, in liefde tot de armen of in iets anders : « Wat zou dat een goede non zijn !» Alsof wij aan zulke vrouwen ook geen grote, zeer grote behoefte in de wereld hebben ! » (« A. Steenhoff-Smulders en M. Koenen », door Juul Persijn, Davidsfonds, 1931, blz. 94).

Op 15 en 16 November 1905 had de bruidegom twee dagen huwelijksverlof. De vijftiende stoffeerden zij hun nieuwe thuis en 's namiddags, tussen 5 en 6 u., gingen zij, in Zondagspak, naar het gemeentehuis, voor de burgerlijke pleegvormen. De zestiende, gans in 't nieuw gestoken, trouwden zij onder de zesurenmis, vóór E.H. Pastoor Van Landuyt. Spijts het gure herfstweer gingen zij op speelreis naar Antwerpen, destijds de klassieke uitstap in de streek.

Een jaar lang huisden zij in de Welleweg, waar hun eerste kind,

---

(1) Eigenlijk zoende Fons zijn liefje niet onder deze wandeling. Het kusje kwam er in het vers bij, op aanraden van een priester, die beweerde dat het « dan nog veel schoner zou zijn ! » Feitelijk gaf Fons Fieneke pas maanden later een eerste kus, nl. bij de eerste roep. Wie « Pastoor Campens » van Ernest Claes gelezen heeft, weet dat vrijen in de ogen van sommige kwezels « iets recht uit de hel » is.

Kamiel, het leven zag. Maar in deze buurt kon Fieneke niet aarden en zij namen hun intrek in de Keppestraat, waar hun oudste kind stierf en een tweede ter wereld kwam. In dit sterfhuis hield Fieneke het evenmin langer uit, zij moest er weg!

Toen vroeg Fons aan moeder of hij niet mocht bouwen achter het vaderhuis, in de tuin. — Zeker! Maar, waar de nodige fondsen gehaald? — Sedert 1889 bevorderde de Staat, door kredieten der Spaarkas, het bouwen van werkmanswoningen en sinds 1898 was daar te Aalst haar tussenpersoon, de maatschappij « Eigen Haard ». In 1908 ging Fons hierbij een lening aan, ten bedrage van twee duizend frank, aflosbaar met maandafkortingen van 11,50 fr. Tijdens de oorlogsjaren was het hem onmogelijk te betalen, maar in December 1925 mocht hij het huisje het zijne noemen! Ondertussen, in 1919, was moeder Berlindis, weduwe Van de Maele, gestorven, en Fons, die volgens haar verlangen, de voorkeur kreeg op de andere kinderen, kocht het vaderhuis met hofje, voor 1.500 fr. Hij verhuurde het, weliswaar, maar 't was nu toch van hem!

Dank zij de werkliedenabonnementen op het spoor, kon Fons te Brussel werken en toch te Erembodegem blijven wonen en tevens genieten van de vele voordelen, verbonden aan het buitenleven. (2)

Fons en Fieneke kregen negen kinderen, van wie er twee vroeg stierven: Kamiel (†), Maria, Clemencia, Benedictus-Kamiel, Martha, Jozef-Alfons, August-Albert (†), Valentine, Albert-August. De drie oudste dochters traden in de congregatie van de H. Franciscus van Assisi te Opbrakel. En dezelfde zuster, die Fieneke, onder haar verkering, afried te trouwen, stond daar nu met de mond vol tanden, toen moeder Van de Maele haar deed opmerken, zeer raak: « Was ik vroeger nonneke geworden, dan hadt g'er maar één en nu ik géén nonneke werd, nu hebt gij er drie! » Twee dezer drie zusters zijn werkzaam op het missieveld in Kongo. Fons was bestuurslid van de Bond der grote gezinnen, wiens streven hij van dichtbij volgde. Een tijd lang kweekten zij ook een Brussels en een Aalsters « stadsmusje » op.

Dat het gezin van de werkman-dichter geen weelde kende, zal wel niemand verwonderen. Het had steun nodig en ontving die ook. Zo weten wij dat Pater Adriaan, Kapucien te Aalst, enkele uren na de geboorte van Valentine, onverwacht bij Fons binnenviel en 's anderendaags een zak brood, porei en doopsuiker bracht; dat E.H. Torfs, onderpastoor te Bosvoorde, Fons soms naar huis stuurde, beladen gelijk een ezel, met kleergoed, dekens, lakens en ook snoeperij. Op zeker ogenblik wou Fons zelfs zijn dierbaar geboortehuisje verkopen. Als hij er later beter voorzat, zou hij het wel terugkopen. Het kwam gelukkig niet zover, maar dit feit, méér dan welk ander, wijst erop, welke harde dagen hij heeft beleefd.

De jaren '14-'18 vooral waren voor het gezin Van de Maele een zeer hachelijke tijd. In een brief, 25 Mei 1919 gedagtekend, gericht

---

(2) Dit was juist de bedoeling bij 't invoeren der werkliedenabonnementen, in 1870 (Mahaim: « Les abonnements ouvriers sur les chemins de fer et leurs effets sociaux »).

tot een vriend landbouwer, lezen wij : « Het verheugt mij van U te vernemen dat Gij niet bij dezen moet gerekend worden, bij die boeren die binst den oorlog door woekerhandel rijk zijn geworden. Ik veracht die rakkers, die mij tot 2,60 fr. voor één kilo aardappelen dierven vragen, dan als ik er nog geen 0,25 fr. kon voor geven. Voor hunne wraakroepende handelwijze zal O.L.H. hen in het laatste oordeel duchtig bij de ooren trekken, maar dit is het minste van hunne bekommernissen : zij hebben geld en dat is hunnen hemel ! Liever kreveeren dan zich te verrijken op den honger van anderen, dit moet de leus zijn van brave menschen ! »

De ziekte bleef Fons evenmin gespaard, hij bleek de sterkste niet, en uit zijn kliniekgedichtjes spreekt de bezorgdheid om 't gezin, waarvan hij de broodwinner was :

« *Maar, 'k heb een vrouw, een dierbaar kroost,*
Ik ben hun steun, ik ben hun troost,
Dit deed mijn harte scheuren. » (II, 67)

Het gedicht « Mijn vrouwke » toont ons Fieneke als trouwe, knappe levensgezellin, huishoudster en moeder : « Zij staat mij bij te allen tijd. — Zij stopt mijn kousen, lapt mijn broek. — Zij houdt mijn brave kinders rein ! »

Na zijn beroepswerk stak vader ook nog een handje toe. Moeder kende geen achturige werkdag, hij evenmin ! Hij spitte de moestuin, knapte allerlei karweitjes op, haalde uit het Osbroek voeder voor de konijnen en de geit, « met haar scherpe witte profetenbaard » (Jef Crick). Eens, teruggekeerd van het hooiland, zette Fons de zeis naast zich rechtop en, lijk Pietje de Dood, vroeg hij : « Wie moet ik vandaag maaien ? » Kwam hij weer met een zak sprokkelhout op de rug, dan schertste hij : « Manneke Maan is hier ! »

Jef Crick vertelt hoe Fons « devoot zijn stroofjes krabbelde op een vettige bladzij, terwijl hij even devoot tussenin de snottebel wegvaagde van de bengel die op zijn knie was geklauterd of een nieuw, proper doekske in de wieg lei ». 's Zondags schilde hij de aardappelen en wie hem, om dit alles meende te moeten verwijten, dat hij zijn vrouwtje « bedierf », werd van antwoord gediend in het gedicht : « Zij zeggen ».

« *Maar wat men ook zegge : ik ga mijnen weg.*
En is mijn geweten gerust,
Dan mag men ook denken en praten van mij,
Zoveel het de vuiltongen lust ! »

Waar Fons Fieneke steeds bijsprong, was zij ook immer daar, om hem vooruit te helpen. « Maakte » hij een versje, dan zou zij hem nooit om een kleinigheid gestoord hebben. Fons noemt haar : « mijn onwaardeerbare vrouw, die, al is zij er voor geen enkel woordje tussen, toch gerust haar naam zou mogen zetten neven de mijne onder ieder dichtje dat ik heb geschreven. Want, zijn er in mijne nabijheid mensen geweest die mij zegden al dat onnozel verzen schrijven te laten varen, daar het toch geen brood op tafel bracht, van haar heb

ik dit nooit moeten horen. Integendeel, heeft zij mij altoos aangemoedigd, mijn werk gewaardeerd en mij immer gesteund en gesterkt in de moeilijke ogenblikken die ik heb moeten doormaken ! »

Fieneke wordt dan ook vaak door de dichter bezongen :

« *Ik zinge van mijn vrouweke,*
Voor mij zo goed als brood,
Met haar twee bruine kijkertjes
En wangen rond en rood.
Vrouweke zoet, harteke goed,
Nooit leeft mij een ander in ziel of gemoed ! » (II, 17)

Wij weten hoe de echtelingen Van de Maele wroetten voor de stoffelijke welvaart van hun gezin. De verstandelijke, zedelijke en godsdienstige opvoeding werd evenmin verwaarloosd. En omdat de achturige arbeidsdag hiervoor meer tijd beschikbaar stelde, daarom was Fons zo tevreden over de aanneming dezer wet. Vroeger zag hij zijn kinderen op een ganse werkweek niet wakker : 's morgens moest hij te vroeg weg en 's avonds lagen zij reeds te bed...

« Opvoeden is niets anders dan voortdurend een goed voorbeeld geven ! » meent Thérèse Hoven en hierin precies bestond Fons' methode.

Hij wou eens een schouw op zijn stal plaatsen, maar het karweitje vlotte niet. Een sukkeling zonder einde, 't begon op de zenuwen te werken. Denk niet dat vader daarom sakkerde. « Zonder vloeken gaat het ook ! » meende hij en eindelijk, zonder kracht van woorden, met veel geduld, kwam alles terecht.

Fons hield de Zondag in eer. « Moet er al eens 'n knutselwerkje verricht worden, doe het zonder gedruis, zonder kloppen, dat niemand het hore ! » luidde zijn aanbeveling. De Zondagsrust, de Zondagsstemming mocht niet verstoord worden. Na zes dagen arbeid was de Zondag hem heilig !

« Het ouderlijk huis mag geen last zijn, waar men zoekt van onder te trekken » meende vader. Hij maakte het er gezellig en aangenaam door zijn grappen en moppen, zijn voorlezen, zingen en vertellen, zijn spelen met de kleinen. Allerlei familiefeestjes werden gevierd, zo St. Maarten, tot wie hij een « Kinderbede » dichtte, en Oudejaarsavond, met zijn « Koeken bakken » :

« *Elk krijgt er een op zijnen toer;*
Wij smekken en wij smakken,
Want moeder kent, geloof het maar,
Het fijn van 't koeken bakken ! »

Keerde vader terug van een reisje, dan mochten de telgen zijn zakken betasten ! Hij had altoos wat mee, niet veel, maar toch genoeg om zijn volkje te verblijden. Het gedicht « Een Kersenfeest » schildert ons zulk toneeltje. Vader bracht kersen mee van de stad, « de zoetste die ik ginder maar kopen en kon » en :

« *Het is maar voor ieder een kersken of tien,*
En toch, heel de wereld die moest het eens zien,
Hoe dit mijn kleuters gelukkig doet zijn
Ja, 't kerremis maakt in mijn huizeken klein!

Een kusje dat krijg ik van ieder voor dank,
Daarmee gaan de kersekens spoedig hun gang;
Zij smaken en doen zo hun harteken deugd,
Doch ik smaak het zoetste : 't genot hunner vreugd! »

Lijk men ziet, een beminnelijke vader! Hij was nochtans niet té goed, niet té toegevend. Gebood hij iets, dan viel er niet tegen te pruttelen, doch te doen wat hij beval.

De vogels werden nooit vergeten en de kruimels van de tafel gingen regelmatig naar hen, maar de officiële leuze van 1946 was reeds de zijne ; « Uw honger stillen, geen brood verspillen! »

De schoolgaanden volgde hij in hun studie en zijn jongens liet hij, zij het ten koste van zware offers, vaklessen volgen. De meisjes mochten wél buitenshuis een cent verdienen, maar liefst niet in de fabriek : « De beste fabriek deugt nog niet! » meende Fons.

Allerlei mooie prentjes, door vader zelf ingelijst, versierden de wanden van hun huisje, zo bijv. Moedergeluk van Franz Defregger, Boerendans en Winterlandschap van Pieter Brueghel, Keukenmeid van Vermeer van Delft, Genoveva van Brabant van Ludwig Richter en de bekende Angelusreproductie van Millet.

Wanneer vader vóórbad, deed hij dit kort en goed. Bad moeder vóór, dan kwam er wat bij, voor die en gene heilige of « om God te danken voor al zijn weldaden ». — « Dit wil zeggen, omdat zij mij gekregen heeft! » plaagde Fons.

Zijn kinderen ook beseften wat zij hem verschuldigd waren en één zijner dochters schreef : « 't Is onze grootste troost een vader te hebben gehad, die slechts leefde voor God en zijn huisgezin en zijn volk! »

Wij besluiten dit hoofdstuk met een diepzinnig stukje van zes regels. Geloof, arbeid en liefde worden er als de pijlers van het huiselijk geluk aangegeven :

IK HEB MIJN HUIS.

« *Ik heb mijn huis,*
Met Kristus' Kruis,
Gebouwd op vaste gronden.
Bij werk en min,
Heb ik erin
Steeds vrede en rust gevonden! »

SINT-AMANDSBERG. *Jef de Geest.*

De heerlijkheid ter Burch te Bottelare, 1687

Het denombrement van de heerlijkheid ter Burcht, 25 Januari 1687, is bevat in een stuk (10 bladen perkament), dat werd opgesteld door Pieter Mussche, baljuw « vande prochien ende leenhove van schelderode bottelaere ende Munte lande ende marquizaet van Rode ». « Joannes Aloysius Delvael heere van terburcht » bekent dat hij in leen houdt van « mher lopo Rodrigues debvora y vega... marquis vanden lande van rodes », drie lenen, waarvan twee afhankelijk zijn van het leenhof van Oosterzele en het derde « is ghehouden vanden leenhove van schelderode bottelaere tselve leen gheleghen binnen de Prochie van bottelaere ende is ghenaempt thof ter burcht groot neghenthien bunderen vijfthien roeden en half... Onder lant, vijvers ende bosch constituerende inde naervolghende partijen. Eerst de motte mette wallen ende singhelen oock den bosch lancxt de beke, het meerselken voor thof ende weede de velden oostwaert beweghende totte dreve groot tsaemen in leenmaete seven bunderen een dachwant XXXIII Roeden. Item den burcht vijver commende metten suijthende aende dreve met den noort oosthende aenden herwich groot in leenmaete twee bunderen een dachwant twee roeden. Item noch opde Oost sijde vande dreve beweghende tot aenden herwich beneden lancxt den vijver commende boven op het noorthende op den coutere daer onder begrepen den bosch lancxt den vijvere ende den berck bosch lancxt den herrewich de twee velden d' eene ghenaempt het langhevelt ende tander theyvelt midtsgaeders tclein vijverken beneden den bosch ende den Put boven Teghens den cautere ghenaempt de cromme meer groot tsaemen in leen mate seven bunderen drij dachwant acht roeden. Ten lesten een partije lants daer ment noempt den nieugracht ofte het aghelgoet groot in leen maete een bunder twee dachwant eenentseventich roeden en half vuijt brynghende tsaemen de bovensche neghenthien bunders vijfthien roen en half onbegrepen van welcke grootte Jonckheer Alexander de Gruijtere heere van bieselijnghe, capelle,... sijn competerende », t.w. 1564 roeden, « welcke hij in drij leenen... was pretenderende van mher Anthone de loyers heere van Ste Philibert... consisterende in twee partijen te weten den berck bosch... noort Guillaeme Wittevronghele », groot 989 roeden, « d'ander partijen is een stuck saijlant ghenaempt het heijvelt ligghende ten westen neffens den voornomden berckbosch... », groot 575 roeden, « volghens de metijnghe bij mr mattheus de baets ghedaen », alles samen 4 bund. 1 dagw. 34 r., zo dat er voor de heerlijkheid ter Burcht slechts 14 b. 2 d. en 71 1/2 r. overblijft, « onbegrepen welcke voornomde gronden van leene nu toecommen mr Guillame de meij fs mr Dominici advocaet Inden Raede van Vlaenderen ende daervan denombrement af overgeeft aen mij onderschreven, boven al twelcke is desen leene toebehoorende elf halsteren cooren drij coppen rotsche maete... » en verder, ongeveer zoals bij **F. de Potter** en **J. Broeckaert**, Bottelare, p. 7, nota (1). Joannes Aloysius kwam in 't bezit van het leen « bij successie » door het overlijden van zijn broeder « dheer franchoijs Delvael ». Een bijgevoegde nota meldt dat Guislain Buyse in naam van J. A. Delvael de onkosten van « risepisse, seghelen » enz... betaalde op 2 Februari 1687. (Archief Abdij Affligem : de 2 zegels zijn verdwenen).

AFFLIGEM. **Dom Cyprianus Coppens, O.S.B.**

De goederen der abdij Affligem te Aaigem

Volgens de **Prijserije van Aelst**, p. 352, werd in 1650 bij gelegenheid van de « generale metinge » van de landen van de abdij Affligem, slechts het volgende opgetekend voor Aaigem : « eene Weijde genaemt t' quaetbunder 3 Dachwant 89 Roeden : O. Volkaert, Z. s'heerestraat, W. standaert ». Beda Regaus (Bona et Jura, p. 67) vond in de hem bekende bronnen, te weten « in den Ligger 1603, pag. 458 v° » en « in de Rekeningh van Aelst 1629, pag. 3 v° » « een D. op den winckel tot Bambrugge, d'ander 4 D. 25 R. op Eijgem genaemt t' heetveldt, int' jaer 1628 gemeten ».

AFFLIGEM. **Dom Cyprianus Coppens, O.S.B.**

Kerkdiefstallen in de Denderstreek

Tussen 1770 en 1778 werden in de streek tussen de Zenne en de Dender een klein honderdtal kerkdiefstallen met inbraak gepleegd. Sommige kerken kregen tot driemaal toe het ongewenst bezoek.

Eindelijk werd de dief op heterdaad betrapt, toen hij bezig was de kerk van Merchtem te bestelen. Hij handelde steeds heel alleen en niemand dan zijn vrouw was op de hoogte van zijn nachtelijk werk.

De inbraak geschiedde altijd op eendere wijze. Met twee hopstaken, die hij in de streek doorgaans vond, of met een of andere staak of jonge boom, maakte hij een soort van ladder, waarmee hij een venster aan de kant van het koor bereikte. Van dat venster brak hij het onderste raamvak, portiek geheten, uit en geraakte zo in de kerk.

De diefstal bepaalde zich gewoonlijk tot de inhoud van de schalen van kerk- en armmeesters en tot die van de offerblokken. Soms ook verdwenen het altaarkleed, de stof en de galons van de antependia of het communiekleed en een en ander versiersel. In een paar gevallen werd de schotel van de ampullen en een enkele maal ook een relikwiekastje meegenomen.

Tabernakel of gewijde vaten werden nooit aangeraakt.

De drossaard van Brabant had door zijn commissarissen overal ter plaatse een onderzoek laten instellen en getuigen laten horen.

Het tamelijk omvangrijk dossier van die zaak ligt in bundel nr 186 van het Drossaardschap, op het Rijksarchief te Brussel.

De daarin vermelde voorwerpen, de plaats waar zij in de kerk stonden, de naam, de herkomst en de leefijd van kosters, kerkmeesters enz., evenals een paar andere bijzonderheden, zijn wellicht wel van enig belang voor de kerkelijke geschiedenis van de betrokken dorpen in het bijzonder en voor de familiekunde in het algemeen.

Eigenaardig genoeg, treft men geen enkele getuigenis of verklaring vanwege de pastoor of een andere geestelijke van die parochies aan.

De bestolen kerken zijn o.m. de volgende : Aspelare, Baardegem, Buggenhout, Denderwindeke, Erembodegem, Hofstade, Lieferinge, Meerbeek, Meldert, Moorsel, Neigem, Nieuwerkerken, Okegem, Onkerzele, Pollare, Zandbergen.

Bij zijn ondervraging bekende de dader bovendien de volgende kerken bestolen te hebben : Schellebelle, Wichelen, Deinze, Harelbeke, Oudenaarde, Geraardsbergen en andere. In genoemd archief staat daarover echter verder niets vermeld. Anderdeels loochende hij de dader te zijn van enkele andere kerkdiefstallen.

Aspelare. — De diefstal had plaats in de nacht van Dinsdag op Woensdag vóór St. Jan in 1778.

De inhoud der schalen, 13-14 gulden, in de gestoelten aan weerskanten van het portaal, werd gestolen, evenals het katoenen gordijntje van het tabernakel, van witte grond met rode bloemen, en de tinnen schotel der ampullen. De getuigen waren Adriaan van Ouden-

hoven, 40 jaar oud, geboren te Aspelare, armmeester, en Judocus Dherde, 58 jaar, geboren te Aspelare, koster, die de diefstal vaststelde toen hij 's morgens te 5 uur de kerk ging openluiden.

Baardegem. — Guilielmus de Ridder, 36 jaar, geboren te Meldert, koster, was daags na Halfoogst 1776 's morgens de kerk gaan openluiden en had vastgesteld dat men binnengedrongen was met behulp van de gebruikelijke hopstaken. Uit de schalen van het gestoelte van de kerk- en kapelmeester, staande tegen de laatste pilaar achter de predikstoel, was de inhoud, 30 gulden, gestolen. Verder was er verdwenen, de « valsch gouden gallon of frignie » van een antependium, de « mappe » van het hoogaltaar en het deksel van het altaar van St. Jozef, rechts, en van O.L.V., links. De staken kwamen uit de hoplochting van Peeter de Vrindt, 50 jaar oud, geboren te Moorsel, herbergier rechtover de kerk. Die hopstaken werden teruggevonden « tegen den Walle » van E.H. pastoor.

Buggenhout. — Deze kerk werd tweemaal bestolen. In 1774, in het octaaf van Allerzielen, en in 1776, in het begin van Juni. De gebruikte stokken werden teruggevonden in het graan, tegen het kerkhof.

Telkens was men binnengeraakt langs een raam, rechts, boven de deur der sacristij. De eerste maal werd de inhoud geroofd van twee kasten, staande aan weerskanten van het portaal, die van twee offerblokken, hangende in het koor van St. Jozef, aan de rechterkant, en in het koor van St. Antonius, links. Van het altaar van St. Niklaas, staande naast dat van St. Jozef, werden de « gouden frignien » van het antependium afgescheurd. De tweede maal werden « twee gebloemde cattoene decksels » van de altaren van O.L.V. en van St. Niklaas meegenomen, evenals het « suyvelgelt ».

Dit alles bleek uit de verklaringen van Karel Frederik van der Waerden, 42 jaar oud, geboren te Baasrode, koster, en van Jan Antoon van Praet, 46 jaar, geboren te Buggenhout, koopman.

In verband met de daders vertelde Franciscus de Vis, 42 jaar oud, geboren te Merchtem, timmerman, dat hij de dief, die inmiddels in de nacht van 11 op 12 Augustus te Merchtem op heterdaad betrapt werd, omstreeks 5 uur de straat had zien « afcomen tegens de kercke naer den Waetermolen ».

Judocus van Schuerebeeck, 32 jaar oud, ook geboren te Merchtem, handwerker, had 's nachts « ontrent 2 u. 1/2, gecomen sijnde aen den molen van Brusseghem, alwaer hij eenigh graen te maelen hadde gedragen, twee onbekende personen » tegengekomen « comende van den cant van Merchtem... die de vlucht hadden genomen in het Kerckenbosch ».

Denderwindeke (Windick). — Franciscus de Cooman, 26 jaar oud, koster, en Franciscus Hevens, in de 70 jaar oud, kerkmeester, beide alhier geboren, verklaarden dat de kerk bestolen werd in de nacht van 14-15 Juni 1771. De dieven waren binnengedrongen langs het tweede venster van de beuk van O.L.V., links van de kerk. Uit drie schalen van het gestoelte, staande in het « klockhuys », was al het geld verdwenen.

Vier jaar later werd er opnieuw binnengebroken. De twee ge-

stoelten aan weerszijden van het hoogkoor werden opengebroken. De « valse goude frignie » van het behangsel van de « hemel die hadde gestaen aen het beginsel » van de O.L.V.-beuk, werd gestolen. Achteraf werd het gestolene teruggevonden « op het steene cruys » op het kerkhof achter het hoge koor.

Erembodegem (Herenboghem). — In de nacht van 7 op 8 Juli 1777 werd een eerste maal binnengebroken langs het vierde venster tegen het koor van O.L.V. Het gestoelte van kerk- en armmeester aan de rechterkant van het portaal en de « casse benevens het portael », om de antependia te bewaren (links), werden opengebroken en beroofd. De « ommeloop wesende cattoen » van de troon van O.L.V. werd ook meegenomen.

Een tweede diefstal had plaats in de nacht van 27 op 28 Maart 1778. Er werd « ontdraegen » het deksel van de troon van O.L.V., « wesende van brueghs swart gestrept leynwaert » en de « goude galonnen » van het antependium van het hoogaltaar, « van binnen staende de casse in de welcke de keersen van de kerck sijn staende ». De diefstal werd vastgesteld door koster Josephus Eeckaert, 24-25 jaar oud, geboren te Gent. De kasten werden opengeprangd met de « pinne van een eyseren candelaer gestaen tegens den autaer van Sint Anna... rechts tegen den laetsten pillaer ».

Erondegem. — Toen koster Jan van Grunderbeeck, 36-37 jaar oud, geboren te Steenokkerzeel, op 23-7-1778 's morgens te 4 u. 45 de kerk ging openluiden, stelde hij vast dat de vier schalen van de kerk- en armmeesters leeggeroofd waren. Buitendien was er verdwenen een « parteren mantel becleedt met eenen gouden cant, eene ketinghe van Parijs silver waeraen was hangende een groen gelaesen cruys van Sint Hubertus staende in eene gelaese casse... » op het altaar links van de kerk. In het Sint-Huibrechtskoor waren weggenomen « eenighe ringhen, paternosters, madalien van Sint Hubertus, eene tenne tallore, de top van roode seyde hangende aan een vaen staende in de hooge choor nevens de deur der sacristije ». Een offerblok hangende aan een « cappelleken staende een half quartier van de kercke ontrent den windtmolen » was ook opengebroken.

De dieven waren in de kerk geraakt langs het eerste venster rechts van het hoge koor, met behulp van een « populiere pote », afgesneden omtrent de windmolen, « tegens de straete leydende naer Erpe ende eenen haeck van den windtmolen... van de dickte van eene dobbele grepe en 14 voeten lang..., waermede gemaeckt werd eene leedere... ».

De vermoedens vielen op twee personen, die « den heere pastor presenteerden te coop hemdencnoppekens... seydende den eene te gaen naer Ninoven ende den andere naer Dendermonde... draegende den 2den eyghen haeyer » (dus geen pruik).

J.B. de Valckeneer, 42 jaar oud, geboren te « Bortsbambrugge », kerkmeester, trad ook als getuige op.

Hofstade (Aalst). — In de maand Mei 1778 werd binnengebroken langs het vierde venster in de beuk van O.L.V., links van de kerk, en het « dweyl » van het altaar gestolen, evenals de inhoud van de twee kasten van het gestoelte aan de rechterkant. Michiel van Houck,

47 jaar oud, geboren te Haaltert, koster, en Joannes Hofmans, geboren te Hofstade, hadden de diefstal vastgesteld.

Lieferinge. — J.B. van Vreckom, 30 jaar oud, aldaar geboren, zoon van de koster, was in Oktober 1777, 's morgens tussen 6 en 7 uur, de kerk gaan « openclippen » en had vastgesteld dat van het altaar van St. Antonius, aan de rechterkant, « de witte mappen ende het behanghsel van den selven heylige mitsgaders het gene van Ste Eloy beyde van wit ende bruyn cattoen », verdwenen waren. Deze heiligen stonden aan weerskanten van het hoofdaltaar. De twee « caskens » in het gestoelte rechts van de kerkdeur, waren eveneens opengebroken.

De inbraak geschiedde langs het eerste venster van het O.L.V.-koor, links, en hier ook kwamen er hopstaken bij te pas. Nadien kwam Christiaan Barbé, ook aldaar geboren, kerkmeester, de feiten bevestigen.

Meerbeek. — Joannes Cosijns, 30 jaar oud, geboren te Meerbeek, was op Zondag, 10-3-1776, 's morgens te 6 u. 30 naar de kerk gegaan. Hij stelde vast dat de « casse van de H. Berlindis staende nevens haeren authaer aen den rechtercant van de hooghe choor » opengebroken was... en de inhoud van twee schalen « staende in het comptoir... in den beuck der heylige aen den rechtercant van de kerckdeure ontdraeghen » was, evenals een houten schoteltje met het geld daarin, drie kerkboeken « ende eenen clondt boter van twee pondt geknoopt in eenen handtdoeck ». Het schoteltje, de boter en de kerkboeken werden echter teruggevonden « op de plaetse al waer den wijnkelder der kercke is ».

De dief was bij heldere maneschijn binnengebroken door middel van hopstaken, langs het eerste venster aan de rechterkant van het hoogkoor, nevens de trap van de toren. Eerst had hij over een muur moeten klimmen « die is comende tegens het kerckhof neus (schuin) over het pastoreel huys ».

Pieter de Vleeschouwer, 60 jaar oud, aldaar geboren, pachter en gewezen armmeester, was op vorengenoemde dag om 6 uur naar de kerk gegaan om mis te horen « ende met de schaele van den arme om te gaen ». Hij spreekt ook van de reeds genoemde « muer met eene hooghde van 10 voeten separerende het kerckhof van de plaetse al waer den wijnkelder is, den gene is staende nues over het pastoreel huys tusschen de sacristije ende den trap van den thoren ».

Jan de Vidts, 40 jaar oud, aldaar geboren, koster, was om 5 uur de kerk gaan openluiden. « Nevens den trap van den thoren in de plaetse de gene men is noemende den wijnkelder », staat in zijn verklaring te lezen.

Meldert. — Koster Pieter Robijns, 37 jaar, aldaar geboren, was op 27-2-1777 's morgens de « vroegmissen gaen luyden ». De twee gestoelten « langs wedercanten in het midden van den grooten beuck » waren opengebroken. Uit de « casse » van het koor van O.L.V., links, was de inhoud van haar schalen gestolen. Ook « den gehelen ommeloop van den Hemel die aldaer is hangende wesende van roodt fluweel gebordeert met goude galonnen ende sijne frignien », ter waarde van 100 gulden, « den witten servetten dweyl van den hooghen authaer, het decksel van den authaer van Sinte Anna in het choor

rechts, de silveren ampullen die gestaen hadde nevens den hooghen authaer op een schabbelleken ».

De dief was binnengeraakt langs een venster, « wesende het tweede comende in den beuck van Sinte Anna ».

Pieter van Nuffel, 37 jaar, aldaar geboren, pachter en kerkmeester, had de diefstal vernomen van de kinderen die van de catechismus waren gekomen.

De elzenstokken, die voor de inbraak gediend hadden, werden teruggevonden in een gracht, op een boogscheut van de kerk, aan de steenweg van Asse naar Aalst.

Moorsel. — Philippus Collier, 57 jaar, aldaar geboren, officier, en Adriaan Cobbaerts, 24 jaar, geboren te Hofstade, knecht bij de heer landdeken van de parochie, getuigden dat de diefstal plaats had op een nacht in November 1775. De inbraak geschiedde langs het eerste venster links in het hoge koor. De kas van het gestoelte van O.L.V., rechtover het altaar van Sint Gudula, in het koor van O.L.V., links, de deuren van de twee gestoelten staande tegen de eerste twee pilaren aan weerskanten van de kerk, werden afgeprangd. Uit de 5 « cassen » werd 30 gulden ontvreemd.

In November 1777 werd de kerk andermaal bestolen, namelijk het deksel van het altaar, een altaarkleed, dat dag in een lessenaar, staande aan de rechterkant van het hoogkoor.

Neigem. — Adriaan van Bossuyt, 58 jaar oud, aldaar geboren, koster, was op 8 of 9 Mei 1776 tussen 4 en 5 uur 's morgens de kerk gaan openluiden en stelde vast dat het « comptoir » van het gestoelte van de kerkmeester, links van het hoogkoor, dat van O.L.V., aan de ingang van het hoogkoor, en dat van de « Heylige Margarita nevens haer autaer » opengebroken en leeggeroofd waren.

Franciscus Oriens, 64 jaar oud, aldaar geboren, « mulder ende kerkmeester », had dezelfde vaststelling gedaan.

Nieuwerkerken. — Op 26-11-1778 werd koster Pieter Kornelis Ver Elst, 59 jaar oud, geboren te Erembodegem, ook ondervraagd in verband met kerkdiefstallen. Hij verklaarde echter dat sedert de 37 jaar dat hij er koster was, er bij zijn weten geen diefstal in de kerk gebeurd was.

Okegem. — Deze kerk werd tweemaal bestolen, namelijk in de nacht van 26 op 27 Augustus 1777 en tijdens die van Dinsdag op Woensdag na St. Antonius, in Januari 1778. Telkens geschiedde dit langs een venster van het koor, aan de rechterkant van de kerk, en met behulp van hopstaken, « gelanght van den hoop staende midden den hoplochtinck » (beneden het kerkhof rechtover het venster) van pachter en borgemeester Hendrik Covens, 54 jaar oud, geboren te Bogaarden. De staken werden teruggevonden tussen het koor en de pastorij.

Het gestoelte van de kerkmeester, rechts van de grote kerkdeur, dat van O.L.V. en dat van St. Antonius, links, werden opengebroken en van hun inhoud beroofd. De « witte mappe ende den seyden rooden ende geelen quispel van het vaen staende aen den pilaer in het choor rechts rechtover den predickstoel mitsgaders een stuck varcken-

vleesch wegende vier ponden, opgeoffert aen St. Antonius, gelegen op het gestoelte van dien heylige ».

De diefstallen werden vastgesteld door koster Pieter van der Speeten, 44 jaar oud, aldaar geboren, toen hij 's morgens tussen 4 en 5 uur de kerk ging openluiden.

Als getuigen traden nog op : Jan van der Speeten, 42 jaar oud, ook herkomstig van Okegem, herberg houdende in St. Antonius; Jan van Droogenbroeck, 30 jaar oud, pachter, geboren te Pamel, « St. Antoniusmeester »; Judocus Verbeken, 55 jaar oud, geboren te Essene, pachter en kerkmeester.

Onkerzele. — Toen koster Carolus Kindekens, 50 jaar oud, geboren te Ighem (Idegem), op 30-11-1778 ondervraagd werd over een diefstal gepleegd in 1758, verklaarde hij « dat hij sijne depositie gegeven hadde voor ons officie (van de drossaard) binnen de stad Geeraerdsbergen, in de herberge de Arent ».

In 1778 was er echter ook een poging tot inbraak geweest, « want er werd bevonden een leeder tegens de kercke die was van Francis Mehagens, pachter ontrent een boogscheut van de kercke ». De deponent « vermeynde dat den dief ofte dieven sullen verjaeght geweest sijn door de kinderen die 's nachts gemeynelijck raetelen om de conneynen van hunne graenen te jaeghen... ». Wel een eigenaardig gebruik. Zou het nog bestaan ?

Pollare. — Marcus Benedictus de Coker, 35 jaar oud, geboren te Erpe, koster, was in Augustus 1774, 's morgens tussen 5 en 6 uur, naar de kerk gegaan om deze open te klippen. Hij stelde aldra vast dat men door middel van twee elzenstokken, afgesneden aan de « cant van de weyden ende tegens de welcke een vagevuer is staende », binnengebroken had langs het tweede venster links in het koor. Twee katoenen « decksels » van het altaar van O.L.V., links, en die van St. Christoffel, rechts, waren verdwenen en de gestoelten van de kerkmeesters en van St. Christoffel, links van de kerkdeur, waren opengebroken en bestolen.

Twee jaar later, op 28-29 Oktober 1776, werd er opnieuw ingebroken langs hetzelfde venster en werden de « decksels » van drie altaren en het geld uit de schalen gestolen.

Dit alles werd bevestigd door Andries Soetaert, 59 jaar oud, kerkmeester, aldaar geboren.

Zandbergen. — In December 1777 werd een eerste maal, met behulp van « twee poten afgesneden in de Dreve van den heere tegen de casseyde », in de kerk binnengedrongen, langs het eerste venster rechts van het hoge koor. De vier « comptoiren » van twee gestoelten werden opengeprangd en uit de vier schalen 16 gulden gestolen. Verder ook de « silvere reliquie van den H. Lambertus waer door de kercke groote schaede is leydende alsoo de menschen grooten toevlucht tot hetselve waeren nemende voor de corsse ».

Een drietal maanden later werd opnieuw binnengebroken, met gebruik van een beuk, afgesneden in dezelfde dreef.

Livinus Dauwe, 24 jaar oud, aldaar geboren, knecht bij de weduwe Rollin, wonende tegen de kerk, was om 11 uur 's nachts omtrent de dreve twee personen tegengekomen, « den eenen sijnde cleyn van

postuer draegende eene perucke ende een blouw cleedt ». Hij had « goeden avont » gezegd, maar geen antwoord bekomen.

In verband met de gestolen relikwie, verklaarde de dief naderhand dat hij ze twee dagen na de diefstal omtrent 6 uur in de kerk van O.L.V. van Bijstand te Brussel « bij den donckere gestelt hadde boven den authaer rechts ». Dit werd echter onwaar bevonden. Bij gelegenheid van een huiszoeking bij de dader te Brussel, in zake de diefstal van een « fallie ontrent de kappellekerck », had hij de relikwie nog gauw « in de stove » gestoken, maar de amman had het te laat gezien om ze nog te kunnen redden. Ze was « gemaeckt op de forme van eene groote effe sack orlogie in dewelcke van binnen was staende eene specie van een blommeke met een cleyn briefken hebbende van vooren een gelas... »

(Archief van het Drossaardschap van Brabant, nr 186) — Voor de diefstallen in Brabant, zie het tijdschrift « Eigen Schoon en De Brabander ».

SINT-GENESIUS-RODE. *Constant Theys.*

EEN OPROEP

Van de hand van de h. Ter Laan, de gekende Nederlandse folklorist, verscheen verleden jaar een « **Folkloristisch Woordenboek van Nederland en Vlaams België** », een werk dat wij alle Vlaamse folkloreminnaars ten zeerste aanbevelen. Enkele duizenden folkloristische termen, een wezenlijke schat voor de vorser, komen systematisch verklaard en toegelicht daarin voor, hoofdzakelijk terugslaand op Nederland. Vlaanderen evenwel krijgt een niet onbelangrijk aandeel.

We richten een warme oproep tot al dezen, die iets voelen voor het volksleven in vroeger tijd zowel als ten huidigen dage, het hunne te willen bijdragen om dat Woordenboek, met het oog op een volgende uitgave, tot een standaardwerk uit te bouwen, waarin Vlaanderen een ereplaats zou mogen innemen. We vernemen dat de eerste uitgave slechts als een proeve aangezien mag worden. De h. Ter Laan blijkt daar ten volle van doordrongen. Tot slot van het voorbericht schrijft hij immers : « Niemand zal meer overtuigd zijn van het onvolkomene van deze eerste proeve dan de samensteller van dit woordenboek. Hij houdt zich dan ook dringend aanbevolen voor aanvullingen en verbeteringen van de zijde van welwillende medewerkers ». — Desondanks oordelen we de poging geslaagd en zeer verdienstelijk.

We stuurden de h. Ter Laan een eerste reeks van circa 250 aanvullingsnota's; andere zullen volgen.

We lichten uit een brief, die we gelukkig waren van de schrijver te ontvangen, het volgende :

« Mijn bijzondere dank voor Uw aantekeningen, die ik op zo hoge prijs stel. Ook met Uw opmerkingen en aanvullingen ben ik zeer blij en het spreekt van zelf dat ik er een dankbaar gebruik van maken zal als een tweede druk van het Woordenboek mogelijk is. En dat lijkt wel zo. Dus hoe meer hoe liever. Ik stel Uw gegevens des te meer op prijs, omdat zij uit Vlaanderen komen, waar wij niet zo thuis zijn. De lezers uit het Noorden stellen ook de mededelingen uit Vlaanderen hoog. En dat is met mij persoonlijk nog meer het geval, omdat ik drie jaar in Vlaanderen gewoond heb. Dat was in Zeeuws-Vlaanderen, in Sluis, maar het was toch evengoed Vlaanderen. Het was 1895-'98, dus lang geleden, maar niet vergeten. Juist de volgende week zal ik gelegenheid hebben Vlaanderen eens weer te zien. Morgen ga ik met een oude vriend op reis, om de folklore-museums van Gent en Brugge te bezoeken, en om daar veel terug te zien, dat ik nog van vroeger ken ».

Vlaamse werkers, Noord en Zuid in één broederband verenigd !

MERE. **Aloïs Suys.**

Landmaten in het voormalig graafschap Aalst

De voet is 0,277 m. lang.

De lengteroede bevat 20 voeten of 5,54 m.

De vierkante voet meet 0,0767 m2.

In een vierkante roede heeft men 400 vierkante voeten of 30,7456 m2.

Een dagwand omvat 100 roeden of 3074,56 cm2.

Een Aalsterse bunder bevat 400 roeden en heeft een oppervlakte van 1 Ha. 22 a. 90 ca. 25 dm2.

Eén are heeft een oppervl. van 3 roeden 101 vierkante voeten.

Eén Ha. meet 325 roeden en 100 vierkante voeten.

Zo wat in de 143 gemeenten van het graafschap werden en worden de bovengenoemde landmaten gebruikt. Alhoewel er de laatste jaren meer en meer gebruik wordt gemaakt van Ha., are, ca., toch heeft de grote massa van onze landbouwers nog een klaarder begrip over oppervlakte uitgedrukt in « dagwanden en roeden ». Sinds enkele jaren is het de notarissen verboden de oppervlakte in de akten in een andere dan de officiële Ha., a. en ca. uit te drukken.

Buiten de algemeen geldende « Aalsterse roede » vond men in onze gewesten :

Te **Meerbeke,**

roede : 32 m2 28 dm2
dagwand : 3228 m2 29 dm2
bunder : 1 Ha. 29 a. 13 ca. 15 dm2
metrische are : 3 roeden 39 voet 5/10
metrische Ha. : 309 roeden 304 voet 68/100.

Te **Appelterre,**

roede : 26 m2 13 dm2
dagwand : 2613 m2
bunder (400 roeden) : 1 Ha. 04 a. 52 ca.
de metrische are : 3 vierk. roeden 82 vierk. voeten 7/10
de metrische Ha. : 382 roeden 70 vierk. voeten.

Te **Denderwindeke,**

roede : 18 voet en een zool lang
voet : 3 zolen
roede : 25 m2 56 dm2
dagwand : 25,5572 aren
bunder : 1,222289 Ha.
metrische are : 3 roeden 91/100
metrische Ha. : 391 roeden 28/100.

Te **Mere,**

roede : 33 m2 82 dm2 21 cm2
dagwand : 33 a. 81 ca. 1 dm2
bunder : 1 Ha. 35 a. 28 ca. 4 dm2
metrische are : 2 roeden 95 voeten 68/100
metrische Ha. : 295 roeden 68 voeten.

Te **Overboelare-Goeferdinge,**

roede : 32 m2 90 dm2
dagwand : 32 a. 89 ca. 78 dm2
bunder : 1 Ha. 31 a. 59 ca. 12 dm2
1 Ha. : 303 roeden 388 voeten 70/100.

HERZELE. **Maurits de Buysscher.**

De Militieloting te Mere.

Het is voldoende geweten dat de dagen der militieloting, welke tot vóór een veertigtal jaar nog bestonden, bij uitstek woeste, woelige dagen waren.

De loting had plaats omstreeks O. L. Vrouw Lichtmis. Van een jaar te voren werden te Mere door de toekomstige lotelingen tien centen per Zondag gespaard bij Rientje, de onderpastoor, E.H. Th. Raes, later pastoor te Wachtebeke-Overslag en in 1932 als rustend priester overleden te Mere. Het behoeft geen betoog dat de jongens op de dag van de loting met meer dan hun bij Rientje gespaarde centen op zak zaten.

Van hun 14e, 15e jaar af trokken velen met vader, een oudere broer of een familielid 's zomers naar Frankrijk, voor de veldarbeid, en van wat zij ginder verdienden kon er alvast iets af voor de dag der loting.

Niet-« Fransmans » mestten tegen die tijd 2 - 3 konijnen vet, om hun geldbezit te vermeerderen of zochten op een andere manier aan lotersgeld te geraken.

In 1893 was ter gelegenheid van de loting wreed gevochten. Een jongen van Mere was door een Erpenaar bijna doodgestoken. Rientje stichtte zijn spaarkas, verzamelde de toekomstige lotelingen al eens in de Zondagschool, op de Steenstraat, hield ze zoveel mogelijk onder zijn gezag, gelastte zich met de aantekeningen, het wegen, meten en andere te vervullen formaliteiten en van af 1894 was 't gedaan met de zware gevechten. Nadien ontstonden nog slechts onbeduidende schermutselingen, ook dank zij het onmiddellijke, kordate ingrijpen van de rijkswachters. De tijd dat er, soms voor een nietigheid, met de messen « gespeeld » werd, behoorde tot het verleden. Meest werd geruzied en gevochten door mee- en achternalopers.

Ten tijde dat de erge gevechten nog bestonden, trokken jaarlijks « beroepsvechters » mee, aangekleed met twee, drie jassen, deze laatst e opgepropt met allerlei vulsel, ten einde de messteken zoveel mogelijk af te weren !

Op de dag van de loting werd 's morgens een plechtige mis gecelebreerd, bijgewoond door de meeste lotelingen en hun familie. Na de mis werd in een der herbergen van het dorpsplein een ontbijt aangeboden, broodjes met kaas, koffie en melk, en de jongens een gedeelte van hun spaarcenten ter hand gesteld, waarna de optocht tamelijk ordentelijk werd aangevangen naar Lede, de hoofdplaats van het militiekanton.

Eens, lang te voren, is er aan de Vijf Huizen te Erpe geloot geworden en nog veel vroeger had de loting te Oordegem plaats.

Niet te onderschatten was de waarde van de spaarcenten, welke de lotelingen die dag terugkregen. Voor 5 cent kochten ze 'n grote pint bier, voor 5 fr. bijgevolg 50 pinten, 'n hele emmer vol !

Ten tijde dat de Frottel's in hun volle element waren, stelden zij zich wel eens aan het hoofd van hun mede-Beeksen. Met een rode

zakdoek aan een stok gebonden stapte de Frottel 't lustig zingend gezelschap voorop. In dergelijk geval werd meest rechtstreeks naar Lede opgerukt, zonder hier de Dorpsplaats aan te doen.

De lotelingen waren vergezeld van de veldwachter der gemeente, uitzonderlijk van twee rijkswachters en altijd van een accordeonist, die thans nog leeft, die cacophonische tonen uit zijn trekzak trok en voor drie dagen « gehuurd » was. Opsmuk met veelkleurige papieren linten en rozen werd nimmer verwaarloosd; onderweg werd schreeuwerig en zottelijk gedaan, o.a. gezongen dat het kletterde :

« *Ach, och, oh ! we trekken om ons lot,*
Ach, och oh ! we trekken om ons lot,
D'enen voor lancier en d'anderen voor piot ! »

Vóór de lotingsdag werden door velen en door hun naastbestaanden novenen begonnen, communiën opgedragen, missen besteld, beloften gedaan, ten einde een goed nummer te mogen trekken. Zelden werd er gebeewegd. De beewegen werden ondernomen naar Ressegem en Bambrugge. Aan de kapel te Bambrugge werd de H. Moeder Anna aanroepen en werden zoveel centen, kluiten, zilverstukjes geofferd — in evenredigheid tot godsvrucht, betrouwen en vermogen van de belanghebbende — als men het nummer groot wenste, dat uit de trommel zou gehaald worden.

Te Lede gingen de lotelingen naar de herberg van Ket, later van zijn opvolger Macharis, voerlieden, tot zij naar het lotingsbureel, in de lagere school of het gemeentehuis, werden opgeleid — langs voren in, langs achter uit — doch zelden lieten zij na, vooraleer die herberg te verlaten, er een en ander kort en klein te slaan ! 't Gebeurde ook dat ze rechtstreeks naar het lotingsgebouw geleid werden, in een kleine zaal, waar ze hun beurt zouden afwachten.

Onmiddellijk na de loting werden de duiven, die als overbrengsters van het nieuws thuis meegenomen waren, gelost. Op een papiertje was reeds de naam van de loteling geschreven en het getrokken nummer diende dan slechts er achter aangeduid te worden. Goede vliegsters werden aan bevrienden bereidwillig uitgeleend. Door de lopers werd « dik over dun » gelopen !

De lotelingen werden door de rijkswachters langs een achterdeur van 't lotingslokaal — om ten spoedigste in 't open veld te wezen ! — teruggebracht tot aan de eerste kapel van O. L. Vrouw van Zeven Weeën, naar Erpe, soms zelfs tot Mere. Maar niettegenstaande de aanwezigheid van politiemannen werd er meest altijd geruzied, gescholden, geschermutseld, 'n poosje gevochten, tegen de verenigde Leedsen en Erpsen, zonder erg weliswaar, dank zij de onmiddellijke kordate tussenkomst van de rijkswachters. De Meersen en Nieuwerkerksen spanden immer samen, maar deze laatsten werden dadelijk na de loting naar hun eigen dorp afgeleid. De twist nam gewoonlijk een aanvang zodra de Meersen in hun overmoed uitpakten met hun geliefkoosde roep :

« Lede en Erpe gaat open, Meer is hier ! »,
waarop hun tegenstrevers smalend terugschreeuwden :

« De rotten van Meer,
De pap staat in hun keel ! »

De eerste maal moesten de Meersen het veld ruimen voor de overmacht der verenigde Leedsen en Erpsen, een tweede maal voor de overmacht der Erpsen. Gedurende de ganse terugtocht was het volle « kermis » Onafgebroken zinderde het uitbundig door de lucht :

« *Een, twee, draae, vier,*
Meer is hier ! Meer is hier !
Een, twee, draae, vier,
Meer is hier !...
En woir da Meer nie 'n is
Doir 'n is 't gien kerremis.
Een, twee, draae, vier,
Meer is hier ! »

met de varianten,

« *Meer 'n speelt nie mis*
Als er moir te zuipen is ! »

en

« *Hier zijn de jonkmans van plezier !* »

De Meersen verteerden moeilijk de vijandschap der Erpsen te hunnen opzichte; jarenlang soms bleef de vete voortbestaan. Vier, vijf jaar lang na zijn loting zou geen Merenaar een Erps meisje zijn gaan vrijen, een Erps meisje getrouwd hebben !

's Middags werden de lotelingen, met de sjampetter en desgevallend de rijkswachters, in de herberg waar ze 's morgens hadden ontbeten, onthaald op een noenmaal, zwijnskoteletten in een grote pot gezoden, met geboterde broodjes en 'n pint bier of 'n groot glas wijn, gift van de pastoor en de onderpastoor. Het overige spaargeld werd dan insgelijks uitbetaald.

Vroeg in de namiddag scheidde de bent; de meesten trokken in groepjes naar eigen wijk of buurt. Daar ging het feestvieren voort tot laat in de nacht, zelfs tot 's anderendaags morgens. Er werd gedronken, gekrakeeld, vaak wat geslagen, maar de tijd van de messengevechten was gelukkig voorbij.

De volgende dag werden de slemperijen met verhitte kop voortgezet. Velen togen verbroederend naar Nieuwerkerken en Nieuwerkerksen kwamen naar Mere. Wie veel centen bezat vierde 'n halve week lang, 't moest al op !

Spottenderwijze zeggen de Meersen dat zij voor de legerdienst ongeschikt worden verklaard — « afgekeurd worden » — voor « te licht of te zwaar ». Zeker jaar werd er een van 47 en een van 131 kg. afgekeurd. Toen aan deze laatste in Adamskostuum de opmerking werd gemaakt : « ja, mijn jongen, zo'n zware ! », antwoordde hij leuk en gezwind : « en zeggen, meneere, da'k pertank verlicht ben ! »

Een andere scheldnaam dan die van « Papeter », waarover wij het reeds hadden in « Het Land van Aalst », naam waarop zij minder fier gaan, is deze van « Rotzak ». Hij zou ter gelegenheid van een militieloting zijn ontstaan. Toen zekere jongeling van Oostdorp aan de loting deelnam, werd er naar aloude geplogenheid geruzied en ge-

vochten. De nek van die jongeling stond vol zweren en was dientengevolge omwonden met een doek. Toen de Meersen voor de overmacht der Leedsen moesten op de vlucht slaan, zou het geweest zijn dat hun voor het eerst de scheldnaam « Rotzakken » achterna werd geslingerd.

Anderen menen dat die naam veel vroeger ontstond en van een heel andere oorsprong is.

De grond van Mere is op vele plaatsen moerassig — rond de kerk zouden eeuwen geleden drie vijvers (miniatuur-« meertjes ») hebben bestaan — en talrijke zompen, « rotterikken », waren oorzaak dat jaaruit-jaarin endemische, o.a. schurftige ziekten, heersten...

De naam der gemeente en van vele plaatsen te Mere slaat op de oorspronkelijke moerassige bodemgesteltenis terug.

In vroeger jaren werd de H. Marculphus te Mere gebeewegd tegen het Marcouzeer, koningszeer of koningszweer. Thans hoort men daar nog zelden van gewagen.

Merenaren, door schurft aangetast, zouden er zich wel voor gewacht hebben onder de ogen van het publiek de heilige tegen hun kwaal te gaan aanroepen. Liever deden zij dat in het geniep en lieten de openbare eredienst aan de vreemden over...

« Rotzak » is een scheldnaam waarop de Meersen niet preuts gaan. Doch aangezien de spotlust onder hen nimmer iets van zijn rechten inboet, antwoorden zij, die de zaak luchtig opnemen : « Wij, de naam en zij, — de vreemden — de daad ! »

MERE. *Aloïs Suys.*

Familienamen uit de charters der kartuize van St.-Martens-Lierde. (*)

SCHEPPER (de) ..... **1335** — « **jan de sceppere** », schepen van Morenbroek (21 Dec. 1335, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1354 — « ...gheleghen es te coucxke op de morenbroucbeke (te Ophasselt) ...ende **ihan sceppers** » (23 April 1354)

1354 — « **gillis sceppers** » (Ophasselt) (23 April 1354)

SCHIETEKATTE ..... **1397** — « inde corte lake (te Overboelare) ...ende **jan scietkats** » (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1417 — « in brakele inferiori (Nederbrakel) ...van **rogier scietkatten** » (z.d., goederenlijst der kartuize, circa 1417)

SCHIJVEN (van der) ..... **1372** — « **jacop van der sciven** », vermoedelijk van Geraardsbergen (8 April 1372)

SCHOORISSE (van) ..... **1418** — « **lanceloete van scoerisse** amman te gheroudsberghe » (Geraardsbergen) (18 Juli 1418)

SCHOUDEHARING ..... **1364** — « **daneel scoudeharinc** », schepen van Geraardsbergen (20 April 1364)

(*) Zie het vorig nummer op blz. 90.

SCHREVELE (de) ..... **1416** — «**janne den screvele**», baljuw van St-Martens-Lierde (20 Okt. 1416)

SCHRIJNMAKER (de) ..... **1358** — «inde brinxstrate (Geraardsbergen)... tusschen **peters scrinmakers** huus» (8 Okt. 1358)

SCHUIMER (de) ..... **1356** — «presentibus... **johanne** dicto **scumere** clerico», vermoedelijk van Geraardsbergen (7 Mei 1356, copie 3 Aug. 1361)

SCHUEREN (van der) ..... **1378** — «**jacop van der scueren**», schepen van St-Martens-Lierde (12 Mei 1378). Hij was dat ook in 1394, tevens schepen van ten Riede, te St-Martens-Lierde (1394, copie in Register nr 3, f° 73) **(jacop vander schueren)**

1392 — «**cornullis van der scueren**», schepen van Nederboelare (5 Maart 1392 n.s.)

1397 — «**cornillis vander scueren**», schepen van Overboelare (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1407 — «**cornullis vander scueren**», schepen van Geraardsbergen (5 Sept. 1407)

1408 — «**clays vander scueren**», meier van St-Martens-Lierde (16 Februari 1408 n.s.)

1416 — «**clays van der scueren**», schepen van St-Martens-Lierde (20 Okt. 1416). Tevens ook schepen van ten Riede, te St-Martens-Lierde (16 Nov. 1416). Van deze heerlijkheid ten Riede was hij ook schepen in 1421 (10 Okt. 1421). In dit jaar ook schepen van St-Martens-Lierde (14 Nov. 1421)

1419 — «**gheeraert vander schueren**», schepen van Overboelare (16 Maart 1419 n.s.)

SCHULENS ..... **1432** — «**joos scuelins**», schepen van St-Maria-Oudenhove (16 Maart 1432 n.s.)

SCHUTTERS ? ..... **1361** — «te laerbeke (St-Martens-Lierde) ...ende **katelinen scutters** erve... (18 April 1361)

SCNOPS ? ..... **1420** — «buten der overpoorten (Geraardsbergen) **joos scnops** huus» (17 Aug. 1420)

SCOTS ? ..... **1426** — «te **jan scots**» (Ophasselt) (24 Mei 1426)

SERON (van) ..... **1418** — «**godescalc van seron**», prior der kartuize van St-Martens-Lierde (11 Maart 1418 n.s.)

SIMOENS ..... **1423** — «int scependom (der keure van Gent) her **jan sher symoens**» (4 Febr. 1423 n.s.)

SMEREL ..... **1346** — «...expressa per **johannem** dictum **smerel** de Terramunda (Dendermonde) procuratorem imperi ali auctoritate notarium...» (3 Maart 1346 n.s.)

SMET (de) ..... **1366** — «**jan tsmet**», schepen van Ophasselt binnen vriheden» (25 Januari 1366 n.s.)

1365 — «**gillise den smet van der cammen jans smets sone vander cammen** van hasselt (Ophasselt) (19 Nov. 1365)

1372 — «**jan de smet vander hoelrebeken**» (Holderbeke, te St-Martens-Lierde) (8 April 1372)

1397 — «**jan de smet vander lueghenen**», schepen van Overboelare (5 Febr. 1397, in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1419 — « **jan de smet** », meier van Overboelare (7 Januari 1419 n.s.)

1424 — « **jakemaert de smet** », schepen van St-Jans-Hemelveerdegem (14 Febr. 1424 n.s.)

1424 — « **jan de smet** die men seyt **de maerscalc** », schepen van St-Jans-Hemelveerdegem (14 Febr. 1424 n.s.)

1426 — « **jan de smet** diemen heet de maerscalc », schepen van Ophasselt (vermoedelijk dezelfde als voorgaande) (24 Mei 1426)

1519 — « svincken bogaert (te St-Maria-Lierde) an **franchoeys smeets fs. jacobs** leen ter nieuwerborch » (24 Okt. 1519)

1519 — « **jacop de smet fs. jans** » had land « beneden den hove ten berghe » te St-Maria-Lierde. Vermoedelijk was hij van St-Maria-Lierde (ook : « **jacob smiets** ») (24 Okt. 1519)

SNERTS ..... 1355 — « **daniel snerts** » (St-Martens-Lierde) (8 Dec. 1355)

SNOECK ..... 1420 — « inden ham (te Geraardsbergen) tusschen **beatrys snoucx** erve » (17 Aug. 1420)

SPIERINGS ..... 1354 — « gheleghen es te coucxke op de morenbroucbeke (Ophasselt) tusschen **goosins spierincs** erve » (23 April 1354)

SPITAELS ..... 1387 — « **gillis pitael** », schepen van Deftinge (15 Maart 1387 n.s.)

SPORKIN ? ..... 1349 — « presents... monseigneur **henri sporkin** », getuige by grafelijke oorkonde. Was hij van Geraardsbergen ? (9 Februari 1349 n.s.)

SPREYTS ..... 1420 — « inde gheetstrate (Geraardsbergen) tusschen **sher louwereins spreyts** huus » (17 Aug. 1420)

STASSINS (STASSYNS ?) 1349 — « **claus stassins** porter tote alst » (Aalst) (28 Okt. 1349). Was hij enkel buitenpoorter ?

« **pieter stassins** sinen broeder (van Claus) porter tot gherousberghe » (Geraardsbergen) (28 Okt. 1349). Ook buitenpoorter ? Beide hadden veel goederen te Erwetegem. Misschien waren ze van daar afkomstig ?

1396 — « onsen gheminden vrient **janne stassins** van sente marien-lierde ». Pachter van de kartuizerhofstede « ten fayte », te St-Maria-Lierde (1396, in vidimus van 20 Hooimaand 1432)

1431 — « **gheeraerd stasins** diemen seyt goutaert » (vernoemd in akte voor de wet van St-Maria-Oudenhove) (14 Febr. 1431 n.s.)

STEEMERSGATE (van) ... 1354 — « **willem van steemersgate** », schepen van de heer van Ligny (10 Maart 1354 n.s.)

STEENBEKEN (van der) ... 1388 — « **jan vander steenbeken** die men heet willems », vermoedelijk van Geraardsbergen (1 Aug. 1388)

STEENE (van den) ..... 1335 — « **arnoud van den stene** », meier van Morenbroek (21 Dec. 1335, in vidimus van 24 Dec. 1447)

1354 — «**arnoud vanden steene**», zelfde als voorgaande, baljuw en meier van Morenbroek. Hij woonde te Ophasselt. (23 April 1354)

1397 — «**jan van den steene**», meier van Overboelare (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1419 — «**willem vanden steene**», meier van Overboelare (16 Maart 1419 n.s.)

STEENPUTTE (van den) ... 1369 — «tusschen sher **allaems van den steenputte**» (Steenput is een plaatsnaam te St-Martens-Lierde). Hij was van dat dorp (20 Mei 1369)

STEKER (de) ..... 1388 — «**jacob de steekere**», vermoedelijk van Geraardsbergen (31 Dec. 1388) (ook: «**jacops stekers** erve») (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

1434 — «**jan de stekere**», schepen van Geraardsbergen (9 April 1434)

STERKE (de) ..... 1460 — «**bernaert de sterke fs. jans**», sterfelijk laat op 't kartuizersgoed «ter nieuwpoort» te St-Maria-Oudenhove (18 Sept. 1460, copie in Register nr 3, fol. 75)

STICHELEN (van der) ..... 1442 — «**jacob vander stichele**», schepen van St-Maria-Oudenhove (andere dag in Hooimaand 1442)

STORME (van den) ..... 1426 — «**adriaen vanden storme** als meyere (meier) joncker jans van vyane (viane) van sinen heerscepe van hasselt» (Ophasselt) (24 Mei 1426)

STRYPEN (van) ..... 1350 — «minen prochipapen broeder **arnoude van stripen**», pastoor van Erwetegem (9 April 1350)

STOELENS ..... 1431 — «**joos stuelins**», schepen van St-Maria-Oudenhove (14 Febr. 1431 n.s.). Hij lijkt wel dezelfde te zijn als «joos scuelins», in 1432 schepen in de zelfde gemeente (zie trefwoord SCHULENS)

STUK (de) ..... 1362 — «**jan de stuuc**» van Geraardsbergen. Hij had «een huus ende erve... ane de meirct te gheroudsberghe» (14 Juli 1362)

SUTTER ..... 1372 — «**margriete susters**», vermoedelijk van St-Martens-Lierde (8 April 1372)

1373 — «**margriete sutters**», zelfde als voorgaande (8 April 1373 n.s.)
Later komt de naam «de zutter» te St-Maria-Lierde voor (zie verder); misschien is het dezelfde familie.

SWEERTS ..... 1356 — «dat **daneels swerts** was». Hij woonde aan de Matrouwstraat te St-Martens-Lierde (8 Dec. 1356, in vidimus van 16 Febr. 1408 n.s.)

TAEYE (de) ..... 1392 — «gheleghen te huusbroecke (te Smeerebbe) ...neven **janne den taeyen**» (12 April 1392)

TAVERNIER (de) ..... 1406 — «**gillis den tavernier**», vermoedelijk van Geraardsbergen of Deftinge (15 Mei 1406)

TEKEN (van) ..... 1365 — «buten der overpoerten (Geraardsbergen) neven **matthys van teken** huus ende erve» (2 Dec. 1365)

TEMMERMAN (de) ..... **1344** — «**pieter de temmerman**», schepen van St-Martens-Lierde (11 Maart 1344 n.s., in vidimus van 16 Febr. 1408 n.s.)

1415 — «**wouter matten pieters temmermans zone** was van sente martins lierde» (9 Dec. 1415)

TFEL ..... **1356** — «ende de **jonghe jan tfel**», schepen van St-Martens-Lierde (8 Dec. 1356, in vidimus van 16 Febr. 1408 n.s.). Hij was ook schepen in 1357 (26 Febr. 1357 n.s.)

THORHOUT (van) ..... **1403** — «**louwereys van thorout**», meier van Vloerzegem (25 Okt. 1403)

TIELENS ..... **1378** — «**gheeraerde tielins**», meier van St-Martens-Lierde (12 Mei 1378)

TUYPENS ..... **1403** — «**adaem toypins**», schepen van Steenhuize (25 Okt. 1403)

USTUN ? ..... **1426** — «**zymoen ustun** alse baliu (baljuw) jans utenhove van sinen heerscepe ten bruele» (te Ophasselt) (24 Mei 1426)

UTENHOVE ..... **1426** — «...baliu **jans utenhove** van sinen heerscepe ten bruele» (te Ophasselt) (24 Mei 1426)

UYTTERWILGHEN ..... **1356** — «jeghen **janne uten wilghen**», vermoedelijk van St-Martens-Lierde (8 Dec. 1356, in vidimus van 16 Febr. 1408)

UTERLOO ? ..... **1318** — «ten ghuchte (te St-Maria-Oudenhove) die **arnouts uterloe** was» (Zondag vóór St Michiel 1318, in vidimus van 24 Maart 1403 n.s.)

VALKE ..... **1350** — «so ghevic **jhan vaecx** soene», vermoedelijk van St-Maria-Oudenhove of Erwetegem (9 April 1350)

1410 — «**gillis de vaec**», schepen van Overboelare (16 Januari 1410 n.s.)

VAERNEWYCK (van) ..... **1407** — «**jehan de vaernewyc**» had eigendommen te St-Maria-Oudenhove (5 April 1407)

1422 — «**sandres van varnewic**», leenman van Jan van Melun, heer van Zottegem en St-Maria-Oudenhove (26 Aug. 1422, in vidimus van 30 Sept. 1447)

VARENT (van der) ..... **1361** — «**gillis van der varent** ghesworne» van Geraardsbergen (18 April 1361)

VASTTRAET ..... **1441** — «tusschen **pieter vastraets** huus» aan de Overpoorten, te Geraardsbergen (9 April 1441)

VELDE (van den) ..... **1408** — «**raesse vanden velde**», schepen van St-Martens-Lierde (16 Febr. 1408 n.s.). Hij was dat ook in 1410 (31 Okt. 1410), in 1415 (6 Juli 1415), in 1416 (20 Okt. 1416), in 1421 (14 Nov. 1421), in 1425 25 Okt. 1425), in 1427 (1 Dec. 1427), in 1430 (12 Dec. 1430), in 1431 (17 Januari 1431 n.s.). Tevens was hij schepen van ten Broeke te St-Martens-Lierde, in 1415 (9 Dec. 1415), in 1416 (16 Nov. 1416) en ook schepen van ten Riede te St-Martens-Lierde, in 1416 (16 Nov. 1416) en in 1421 (10 Okt. 1421)

VENTE (le) ..... **1417** — «**jehan le vente**», armmeester van Geraardsbergen (12 Maart 1417 n.s.)

VERKIN ? ..... **1274** — «**jehan verkin**», schepen van Morenbroek (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

VERSAREN ..... **1424** — «**adriaen versaren**», schepen van St-Jans-Hemelveerdegem (14 Febr. 1424 n.s.)

VEURNE (van) ..... **1330** — «**petrus de furnis**», een der eerste kartuizers der kartuize van St-Martens-Lierde (1 Mei 1330)

VIANE (van) ..... **1426** — «joncker **jans van vyane** van sinen heerscepe van hasselt» (Ophasselt) (24 Mei 1426)

1426 — «miin heere mer **gheeraerd** heere van **viane** ende hasselt ende van vrouwe maroien sinen wetteghen wive was als erffachtiche vrouwe van viane ende van moerbeke» (waren toen dus overleden) (18 Juli 1426)

VINCK ..... **1519** — «an svincken bogaert (St-Maria-Lierde) an. **jans vincken** behuysde stede» (24 Okt. 1519)

VIS (de) ..... **1274** — «**gheraert li visch**», schepen van Morenbroek (Dec. 1274, in vidimus 24 Dec. 1447)

1397 — «**gillisse den visch**», vermoedelijk van Geraardsbergen (5 Febr. 1397 n.s., in vidimus van 23 Januari 1419 n.s.)

VLEESCHOUWER (de) ..... **1372** — «**jan de vleesscouwere**» van St-Martens-Lierde (8 April 1372)

VLEISCH ..... **1367** — «**ihan vleisch**», schepen van Overboelare (26 Okt. 1367)

VLIEGHER (de) ..... **1394** — «in **allaems svlieghers** name», vermoedelijk van Geraardsbergen (9 Dec. 1394)

VLIENDERBEKE ..... **1349** — «a notre relacion **h. vlienderbeke**» (ook **vliederbeke)** in grafelijke oorkonde (9 Febr. 1349 n.s.)

VOORDE (van) ..... **1274** — «**gossuin, sire de Fordes**» (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

VOS (de) ..... **1274** — «**jehan voskin**», leenman van Jan, heer van Schendelbeke (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447), vermoedelijk van Ophasselt

1367 — «**ihanne den vos**», voogd der kinderen van «daviit moelmeersch» (24 Dec. 1367)

1388 — «jeghen **willemine** (Willem) **den vos**» «dat **willem de vos willems sone** voerseit» (1 Aug. 1388). Vermoedelijk van Geraardsbergen

1432 — «floreyns van maerke ende oufrouwe **margriete svoes** zyn wettelike wyf». Pachters van het hof te Nieuwpoort te St-Maria-Oudenhove (28 Sept. 1432)

1447 — «...**viro johanne de vos,** supremo ballivi dicti territorii de sotteghem (baljuw van het Land van Zottegem) (30 Sept. 1447)

VRANCKX ..... **1373** — «**jan vrancx**», leenman van het Land van Boelare. Woonde vermoedelijk te Geraardsbergen (1373, in vidimus 4 Dec. 1387)

VRIEEM (van) ..... **1350** — «**fransoise van vrieem** van sente marien oudenhovene» (9 April 1350)

VULBEKE (van) ..... **1351** — «**lonis (louis) van vulbeke**», schepen van Geraardsbergen (7 Nov. 1351). Hij was er ook schepen in 1354 (20 Aug. 1354)

WAEGHENAERE (de) ..... **1346** — «presentibus... **sigero dicto waghenare**», vermoedelijk van Geraardsbergen of van Nederbrakel (3 Maart 1346 n.s.)

WAELPUTTE (van den) ... **1350** — «so ghevic, **janne van den waelputte**», van Parike of Erwetegem (9 April 1350)

1350 — «**lodewyc vanden woelputte**», schepen «vander wet van parec» (Parike) (28 Okt. 1350)

WAESBERGHE (van) ..... **1387** — «joufrouwe **catelinen waesberghe**», moeder van Jan van der Gracht (van Geraardsbergen of St-Martens-Lierde) (15 Maart 1387 n.s.)

1388 — «datzy valt naer den doet van **gillisse van waesberghe** ende vrouwe johannen sinen wetteghen wive» (31 Dec. 1388)

1388 — «joufrouwe **katelinen van waesberghe** jacops weduwe vander gracht» (zie 1387) (31 Dec. 1388)

WAEYTOP ..... **1394** — «**goessen waeytop**», schepen van Geraardsbergen (9 Dec. 1394)

WALLE (van den) ..... **1410** — «**arent vanden walle**», meier van Overboelare (16 Januari 1410 n.s.)

1442 — «**claus vanden walle**», schepen van Geraardsbergen (8 Januari 1442 n.s.)

1447 — «ic, **jan van den walle,** ruddere, heere van morenbrouc» (24 Dec. 1447)

1447 — «ic, **joos van den walle**... by minen here janne van den walle vorseit, minen vadere» «**joos van den walle,** minen outsten hoyre» (24 Dec. 1447)

WAREGEM (van) ..... **1403** — «te conteke (Steenhuize) **michiels** meersch **van waereghem**» (25 Okt. 1403)

WASSENHOVE (van) ..... **1274** — «**bauduin de wassenhoves**», leenman van Jan van Schendelbeke (Dec. 1274, in vidimus van 24 Dec. 1447)

WEDECHS (Wodecq ?) ..... **1392** — «**wouter wedechs,** die men noemt van der beke», pastoor van Schendelbeke. (12 April 1392)

WESTIVAELS ..... **1372** — «**gillis westmaels**», vermoedelijk van St-Martens-Lierde (8 April 1372)

1373 — «**gillis westivaels**», id. voorgaande (8 April 1373 n.s.)

WETTEREN (van) ..... **1361** — «**jan van wettere**», vermoedelijk van St-Martens-Lierde (18 April 1361)

WEYNS ..... **1418** — «**vranke weins**» van St-Martens-Lierde (11 Maart 1418 n.s.)

WICBEEN ..... **1354** — «**kerstiaen wicbeen**» (ook **witbeen**) van Ophasselt (23 April 1354)

WYNCKEL (van den) ..... **1333** — «**gillis van den winckele**», van St-Martens-Lierde waarschijnlijk (9 Juni 1333)

WINTER (de) ..... **1403** — «**willem de winter**», schepen van Steenhuize (25 Okt. 1403)

WITTE ..... **1318** — «ane **ghys switten lochtin**» te St-Maria-Oudenhove (Zondag vóór St Michiel 1318, in vidimus van 24 Maart 1403 n.s.)

WOLF (de) ..... **1369** — «**jacop de wolf**», meier van ten Riede te St-Martens-Lierde (20 Mei 1369)

	1410	— «plach te behoorne **wouten den wolf**», van St-Martens-Lierde (31 Okt. 1410)
WORTE	**1318**	— «**jan worte**» van St-Maria-Oudenhove (Zondag vóór St Michiel 1318, in vidimus van 24 Maart 1403 n.s.)
WOUWE (de)	**1365**	— «**jan de wouwe**», meier van Ophasselt (19 Nov. 1365)
		«dat allise jan rusings dochtre was ende **jan de wuwe** hare man» (zelfde als vorige) (25 Januari 1365 n.s.)
WULFRANCK ?	**1423**	— «her **wulfram wulframs**», schepen der keure van Gent (4 Febr. 1423)
YDE	**1424**	— «in de wyngaertstrate (Geraardsbergen) ...**adriaen yden** huus» (21 Nov. 1424)
YO	**1354**	— «**gillis yo**», baljuw van de heer van Ligny (10 Maart 1354 n.s.)
ZANDBERGEN (van)	**1365**	— «**jan zantberghe**», schepen van Ophasselt (19 Nov. 1365)
ZAS (de)	**1396**	— «broeder **jan de zas**», prior der kartuize van St-Martens-Lierde (1 Mei 1396)
ZEE (van der)	**1426**	— «**pieter vander zee**», schepen van Ophasselt (24 Mei 1426)
ZOETEMOND	**1373**	— «**gillis zoetemont**», vermoedelijk van St-Martens-Lierde of Geraardsbergen (8 April 1373 n.s.)
ZOETEN	**1392**	— «**jan zoeten**», schepen van Nederboelare (5 Maart 1392 n.s.)
	1394	— «**jan zoeten**», schepen van Geraardsbergen (9 Dec. 1394)
ZUTTER (de)	**1519**	— «**pieter de zuttere**», baljuw van ten Riede, te St-Maria-Lierde (24 Okt. 1519)

EREMBODEGEM. **Valère Gaublomme.**

Onze Bibliografie

77. **AALST.** — Zie nrs 82 en 93.

78. **ALGEMEEN.** — Uit: Opvatting en uitbouw van de plaatselijke geschiedenis, door E.H. Joz. de Wilde; Oostvlaams Verbond der Kringen voor Geschiedenis; Voorlichtingsreeks, nr 1; Gent, 1949; blz. 23:
« In het Stadsarchief van Gent berusten van nagenoeg alle gemeenten der Provincie Oost-Vlaanderen de bundels van de 10e en 20e penning uit 1571-1572. Het zijn ten slotte volledige kohieren van gebruikers met de taxatie van het belastingsaandeel. Zij zijn opgemaakt in den zin van onze oudste kohieren (lijst van gebruikers en van eigenaars volgens oude wijkindeling), doch minder precies. Zij geven niet elke akker aan, maar bundelen het goed van elke eigenaar tot één hoeveelheid ».

79. **DENDERLEEUW.** — **Ph. van der Straeten, Hulde aan de grote Folklorist Alfons De Cock uit Denderleeuw.** — De Standaard (Brussel), 12-1-50, blz. 6, met portret.
Deze bijdrage, door een onderwijzer uit Denderleeuw, brengt al te weinig wat men er mocht van verwachten en wat haar waarde zou hebben uitgemaakt, nl. herinneringen aan het verblijf in die gemeente, gedurende zijn 25 werkzaamste jaren, van de hoogst verdienstelijke hoofdonderwijzer. Nu bepaalt ze zich al te veel tot algemeenheden.

80. **DENDERLEEUW.** — Zie alle nrs Herdersem, Alfons de Cock.

81. **ENAME.** — **[Prof. J. Dhondt], Wat betekent « Helftwinning » ?.** — Vraagbaak, nr 1, in de eerste brochure der Voorlichtingsreeks van het Oostvlaams Verbond der Kringen voor Geschiedenis (E.H. Joz. de Wilde, Opvatting en uitbouw van de plaatselijke geschiedenis); Gent, 1949.

Hier wordt volledig een heel belangrijke verklarende tekst meegedeeld uit een « Heeltwinninghebouck » (1560) van de abdij van Ename.

82. **GODVEERDEGEM. — Albert Buvé, Op zoek naar Sint Christoffel, patroon der reizigers, in Vlaanderen en Wallonië.** — Touring Club van België (Brussel), 55e jg., nr 17, 1-9-49, blz. 195-8, geïll.
In deze inventaris der kunstwerken aan de heilige gewijd, worden o.m. als bedevaartplaatsen vermeld : Godveerdegem, Pollare, Scheldewindeke. Ook in de kerk der EE. PP. Capucienen te Aalst wordt sinds enkele jaren Sint Christoffel als patroon van de automobilisten vereerd en heeft de jaarlijkse zegening der voertuigen plaats.

83. **HERDERSEM. — Lode Baekelmans, Karel-Alfons De Cock.** — Jaarboek 1946-1947-1948 der Koninklijke Vlaamse Academie voor Taal- en Letterkunde (Gent), blz. 21-36, met 2 portretten van A. de Cock.
Veel persoonlijke herinneringen.

84. **HERDERSEM. — M.**(aurits) **de Meyer, Een woordje over de folkloristische bedrijvigheid van Pol de Mont, August Gittée en Alfons de Cock vóór het verschijnen van « Volkskunde ».** — Volkskunde (Antwerpen), 50e jg., 1949, nrs 1-2, blz. 17-21.
O.m. hoe ze met elkaar in betrekking kwamen.

85. **HERDERSEM. — Dr. K.C. Peeters, Alfons de Cock, de grootmeester van de Vlaamse volkskunde.** — De Toerist (Antwerpen), 29e jg., nr 1, 1-1-50, blz. 2-4, met foto's van de Cock, zijn geboortehuis te Herdersem en zijn monument te Denderleeuw.
Zie ook « De Autotoerist » (Antwerpen) van dezelfde datum : zelfde artikel.

86. **HERDERSEM. — Dr. K.C. Peeters, Vijftig jaargangen « Volkskunde ».** — Volkskunde (Antwerpen), 50e jg., 1949, nrs 1-2, blz. 1-11.
Sedert 1894 onder de leiding van Alfons de Cock.

87. **HERDERSEM. — Alfons de Cock.** — Radioweek (Brussel), 4e jg., 8-14 Jan. '50, nr 2, blz. 5.
Inleidend commentaar bij gelegenheid van de spreekbeurt over de Cock door Herman Teirlinck, vóór de micro van de B.N.R.O., op 13-1, te 18 u. 10, gevolgd door de lezing, door Mej. Lia Lucassen, « Van het schone, witte katteken », folkloristisch verhaal van de Cock.

88. **HERDERSEM. — Alfons de Cock-herdenking. Grondlegger van de wetenschappelijke Folklore. Bloemenhulde te Denderleeuw en te Herdersem.** — Het Laatste Nieuws (Brussel), 13-1-50, met foto van de hulde vóór het geboortehuis.
Beknopt verslag over de bloemenhulde te Denderleeuw en te Herdersem op 12-1-50, door het provinciebestuur en de Bond der Oostvlaamse Folkloristen.

89. **HERDERSEM. — Een verdienstelijk Vlaming.** — Het Laatste Nieuws (Brussel), 11-1-50.
Naamloos artikel over Alfons de Cock.

90. **HERDERSEM.** — Zie Denderleeuw, van der Straeten.

91. **LIEDEKERKE. — Paul Lindemans, Brabantse beêwegen en volksdevoties.** 2. H. Kruis. — Eigen Schoon en De Brabander (Brussel), Nov.-Dec. '49, blz. 436.
Beknopte nota over de verering van het H. Kruis in het klooster van O.L.V. ter Muilen. Plechtige verheffing van een relikwie in 1715.

92. **NINOVE. — Stad Ninove. Verslag van het Schepencollege over het dienstjaar 1948-1949.** — De Denderklok, weekblad (Ninove), 29-1-50, blz. 1-2.
Bestuur, personeel, bevolking, financiën, onderwijs.

93. **POLLARE.** — Zie Godveerdegem, Albert Buvé.

94. **RONSE. — Jan van Es, Wanneer de Fiertel te Ronse uitgaat.** — De Toerist (Antwerpen), 28e jg., nr 10, 16-5-49, blz. 268-70, geïll.
Op Drievuldigheidszondag. Zie ook « De Autotoerist » (Antwerpen) van dezelfde datum : zelfde artikel.

95. **SCHELDEWINDEKE.** — Zie Godveerdegem, Albert Buvé.

AALST. **Jozef van Overstraeten.**

Een Brief uit Kongo

De h. Dr. Fr. Hemerijckx schreef ons uit Sint-Maria-Tsjoembe (Sankoeroe), op 20 Mei :

« Het zal U misschien wel enigszins verwonderen uit Kongo een aanvraag te krijgen voor een abonnement op « Het Land van Aalst ». De uitleg is eenvoudig :

1. Ik ben een echte « Ninovieter ».

2. Ik heb altijd met genoegen gelezen wat me hier in handen viel — 't en is natuurlijk niet zo erg veel — over de « streek », omdat het me toelaat me een paar uren terug te dromen langs de « voart » met haar schepen en in de velden met hun kapellekens.

3. Ik stel heel erg belang in de melaatsheid tijdens de middeleeuwen en ik zoek naar allerhande dokumentatie en informatie betreffende die « akkerziekte » in onze gewesten.

Het zou me veel genoegen doen kon een lid van uw heemkundige vereniging me inlichten over leproserieën in het Land van Aalst... archiefstukken, iconografische dokumenten enz. Ik las de brochure van Z.E.H.J. Walters over de leprozerij van Oudenaarde. Ik heb ooit eens horen vertellen over een leprozerij tussen Winnik (Denderwindeke) en Neigem. Weet daar iemand iets over ? »

Alfons Beelaert

In antwoord op vraag 2, verschenen in ons Februarinummer, deelde de Z.E.H. Jozef de Potter, ere-legeraalmoezenier, ons het volgende mee, overgenomen uit het register der geestelijkheid van het bisdom Gent, berustende in het sekretariaat van het bisdom :

Petrus Alfons Beelaert, geboren te Bachte-Maria-Leerne, 22 Januari 1864; leraar aan het college te Ronse, 1891; onderpastoor op Sint-Marten, te Gent, 22 April 1901. Bestuurder van de Zusters Franciscanessen te Vrasene, 30 Mei 1902; pastoor van Sint-Pauwels, 21 December 1917; aldaar overleden 4 September 1929.

Onze gedienstige correspondent voegt erbij : « Ik weet dat Beelaert zich met letterkunde en gelegenheidsgedichten bezighield, maar kan niet bevestigen dat iets daarvan uitgegeven is ».

Wie licht ons nog verder in ? — **J.V.**

De h. Domien Cracco, Ooststraat 4, Roeselare, verzamelt alle inlichtingen nopens Oostvlaamse eeuwelingen. Overlijdensakten, doodsbeeldekens, doodbrieven, knipsels uit dag- en weekbladen of andere tijdschriften, feestprogramma's, beraadslagingen van de gemeenteraad, foto's enz. worden door hem in dank aanvaard. Onkosten worden graag vergoed.

HET LAND VAN AALST

Tweemaandelijks tijdschrift.

Hoofdredakteur : Jozef van Overstraeten, Leopold III laan 32, Aalst, Tel. 220.60.

Beheerder : Albert van Lul, de Nayerlaan 51, Vorst (Brussel), Tel. 44.61.22, Postrekening 41.45.92.

INHOUD VAN Nr. 3.

Juni 1950.

Overstraeten, Jozef van. — Dirk Martens herdacht. 97
met 2 illustraties

Cleemput, Jozef van. — De keizerlijke arend op het belfort te Aalst (1461). 100

Cleemput, Jozef van. — Interessante voorbeelden van «karweien» in het 15e eeuwse Aalst. 101

Geest, Jef de. — Fons van de Maele, de werkman-dichter. III. Fons in zijn gezin. 102
met 1 illustratie

Coppens Cyprianus. — De heerlijkheid ter Burch te Bottelare (1687). 108

Coppens Cyprianus. — De goederen der abdij Affligem te Aaigem (1650). 108

Theys Constant. — Kerkdiefstallen in de Denderstreek (18e eeuw). 109

Suys Aloïs. — Een oproep. 115

Buysscher, Maurits de. — Landmaten in het voormalig graafschap Aalst. 116

Suys Aloïs. — De militieloting te Mere. 117

Gaublomme Valère. — Familienamen uit de charters der kartuize van Sint-Martens-Lierde. — VI (Slot). 120

Overstraeten, Jozef van. — Onze bibliografie (nrs 77-95). 127

Hemerijckx Fr. — Een brief uit Kongo. III

Potter, Jozef de. — Alfons Beelaert. III

Drukk. «De Aankondiger», Dr. De Moorstr. 6, Aalst. — Tel. 248.18.